

Informasjonsansvar overfor annen enn kontraktspart

Med særlig fokus på typetilfeller fra amerikansk rett

Kandidatnummer: 653

Leveringsfrist: 25.04.09

Til sammen 17938 ord

23.04.2009

Innholdsfortegnelse

<u>1</u>	<u>INNLEDNING</u>	<u>1</u>
1.1	Problemstilling	1
1.2	Informasjonsansvarets historiske utvikling og dets stilling i rettssystemet	2
1.2.1	Informasjonsansvarets stilling i rettssystemet	2
1.2.2	Historisk utvikling	3
1.3	Metode og rettskilder	9
1.4	Avgrensninger	12
1.5	Den videre fremstilling av temaet	12
<u>2</u>	<u>REKKEVIDDEN AV INFORMASJONSANSVARET</u>	<u>13</u>
2.1	Innledning	13
2.2	Vurderingstemaet	15
2.2.1	Rettskildemessige spørsmål til Rt. 2008 s. 1078	16
2.3	Vurderingsnormen i et komparativt lys av amerikansk rett	18
2.3.1	Villedende informasjon	18
2.3.2	Skadelidtes forventningsgrunnlag	26
2.3.3	Forholdet mellom profesjonsutøveren og skadelidte	31
2.3.4	Profesjonsutøverens tilknytning til den tapsbringende transaksjon	49
2.4	Typer av profesjoner	51
2.5	Bevisbyrden	52
<u>3</u>	<u>TILGRENSEDE SPØRSMÅL</u>	<u>53</u>

3.1	Det offentliges ansvar for uriktig eller mangelfull informasjon	53
4	<u>AVSLUTTENDE BEMERKNING</u>	<u>54</u>
	<u>REFERANSER</u>	<u>A</u>
	Litteratur	A
	Domsregister	B
	Norsk Retstidende	B
	Underrettsavgjørelser	B
	Amerikanske dommer	C
	Engelske dommer	E
	Lovregister	E

1 Innledning

1.1 Problemstilling

I dagens samfunn må man kunne bygge på visse typer kvalifisert informasjon når man skal fatte omfattende og viktige avgjørelser. Visse typer profesjonsutøvere lever av å verifisere og videreformidle slik informasjon. Dersom profesjonsutøveren avgir kvalifisert uriktig informasjon kan dette medføre rene økonomiske tap, både for oppdragsgiver og for andre som har bygget på informasjonen. Det særegne med denne type rene formuestap er at når profesjonsutøveren først har videreformidlet informasjonen, så har han ikke kontroll over hvem som senere bygger på informasjonen. Videre vil den brede økonomiske samhandling i dagens moderne samfunn bidra til at omfanget av skadelidte kan bli meget omfattende. Det kan være urimelig om profesjonsutøveren skulle bli ansvarlig overfor enhver skadelidende, selv om hans opptreden kan karakteriseres som uaktsom. Spørsmålet er da hvilke skadelidte profesjonsutøveren kan holdes erstatningsrettslig ansvarlig overfor, ved sine uriktige opplysninger.

1.2 Informasjonsansvarets historiske utvikling og dets stilling i rettssystemet

1.2.1 Informasjonsansvarets stilling i rettssystemet

Informasjonsansvaret omfatter en meget aktuell gruppe av krenkelser, de rene formuestap. Slike rene formuestap har som regel sin årsak i økonomisk aktivitet mellom samfunnets individer.

Etter norsk rett kan informasjonsansvar oppfattes som et deliktsansvar.

Informasjonsansvaret er en form for profesjonsansvar for de som lever av å videreformidle, utarbeide eller verifisere informasjon. Det alminnelige profesjonsansvaret vil som utgangspunkt gi grunnlag for erstatningsansvar overfor medkontrahenten.

Informasjonsansvaret kan imidlertid også omfatte ansvar overfor tredjemenn som bygger på den informasjonen medkontrahenten har mottatt eller på annen måte fått profesjonsutøveren til å formidle. Således gjelder dermed også de generelle vilkår for erstatning for at profesjonsutøveren skal kunne holdes ansvarlig etter informasjonsansvaret, herunder ansvarsgrunnlag, årsakssammenheng og tap.

Spørsmål om informasjonsansvar oppstår ofte i visse typer av partsforhold. Som regel oppstår et trepartsforhold, men også topartsforhold og andre partsforhold kan oppstå.¹ Uavhengig av partsforhold vil i det følgende profesjonsutøveren som utgangspunkt betegnes som A, og den som senere lider et økonomisk tap ved å bygge på informasjonen betegnes som C. I tre- eller andre flerpartsforhold vil medkontrahenten eller på annen måte

---

¹ Eksempel på topartsforhold se Rt. 1962 s. 193. Dommen gjaldt spørsmål om forbrukerrådet kunne holdes ansvarlig overfor en næringsdrivende, for meget negativ omtale av den næringsdrivendes produkt. Selv om rådet kunne bebreides for at meldingen hadde fått en uheldig og delvis støtende utforming, og det for øvrig kunne reises kritikk mot rådets behandling av saken, førte det under dissens ikke til ansvar for staten. Det ble også lagt vekt på at den næringsdrivendes eget forhold måtte kritiseres. Eksempel på tre- eller flerpartsforhold se Rt. 2008 s. 1078 og LG-2004-77251.

mellommann betegnes som B. Videre vil den part som har utarbeidet eller på annen måte formidlet informasjonen, A, generelt benevnes som profesjonsutøveren, selv om dette ikke alltid fremstår som en presis definisjon.

1.2.2 Historisk utvikling

I det følgende vil det bli belyst hvordan man har søkt å løse det kompliserte spørsmål om informasjonsansvar overfor annen enn kontraktspart i norsk rett frem til den nylig avsagte dom i Rt. 2008 s. 1078.

Historisk har norsk rett i samsvar med dansk rett søkt å løse spørsmål om ikke-integritetskrenkelser etter læren om rettstrid.² Dette var vurderingsnormen for rene formuestap fra slutten av 1800-tallet og ble utformet av norske Bernhard Getz og danske Carl Goos.³ De utformet vurderingsnormen omtrent samtidig, men uavhengig av hverandre. Etter denne læren skal spørsmålet om erstatningsrettslig ansvar vurderes ut i fra en interesseavveining, hvor særlig avveiningen mellom fare og nytte står sentralt. Tilsvarende synspunkter ble dermed lagt til grunn i dansk og norsk rett, mens svensk rett tilsynelatende la seg på en noe strengere linje for å statuere ansvar.⁴ Etter svensk rett kreves det som et utgangspunkt straffbar handling for å kunne statuere ansvar for ikke-integritetskrenkelser.⁵

---

² Jf. Viggo Hagstrøm, "Informasjonsansvar – om villedning av annen enn kontraktspart", *Tidsskrift for Rettsvitenskap*, 1989, s. 196-220 (s. 197).

³ Jf. Jan Kleineman, *Ren förmögenhetsskada: särskilt vid vilseledande av annan än kontraktspart*, Stockholm 1987 s. 40 flg.

⁴ Jf. Hagstrøm, "Informasjonsansvar" s. 197 og Kleineman s. 83 flg.

⁵ Jf. Hagstrøm, "Informasjonsansvar" s. 197.

I nyere tid er det ikke tvilsomt at det gjelder en form for informasjonsansvar for visse profesjonsutøvere i norsk rett.⁶ I Viggo Hagstrøms artikkel fra 1989 om ”Informasjonsansvar, Om villedning av annen en kontraktspart”, oppsummeres norsk rettstilstand på området og dagens tilnæringsmåte settes opp. Sett bort fra forskjeller i språklig uttrykksform, er denne tilnæringsmåten påfallende lik den vurderingsnorm som oppstilles i Rt. 2008 s. 1078. Vurderingstemaet i denne dommen er basert på en sammenfatning av amerikansk rett om tilsvarende tema.⁷

I den sparsomme rettspraksis og teori vi har om informasjonsansvaret frem til Rt. 2008 s. 1078 er det en rekke momenter som har vært ansett relevante ved spørsmålet om informasjonsansvar kan ilegges. Allerede tidlig i forrige århundre uttrykte Høyesterett at det ikke er noe prinsipielt i veien for ansvar for ikke-integritetskrenkelser i norsk rett.⁸ Ett av de tidligste eksemplene på ileggelse av ansvar etter prinsippene for informasjonsansvar i norsk rett er Rt. 1931 s. 146. I dette tilfelle ble en skogtakstmann holdt erstatningsansvarlig for uaktsom oppmåling og feilangivelse av et areal. Skogtakstmannen hadde, etter oppdrag fra eier, målt opp areal av skogen til 800 mål, mens virkelig areal var omtrent 170 mål. Taksten ble deretter brukt til opptak av pantelån. Selv om det i denne dommen var utvist grov uaktsomhet, kan også uaktsomhet være tilstrekkelig til å pådra ansvar for profesjonsutøveren.⁹ Aktsomhetsvurderingen er likevel ikke strengere enn at profesjonsutøveren ofte må ha et slingringsmonn for feil, før ansvar kan ilegges.

---

⁶ Se generelt Hagstrøm, ”Informasjonsansvar”, Kleineman og Viggo Hagstrøm, *Obligasjonsrett*, Oslo 2003 s. 808-812.

⁷ Jf. Rt. 2008 s. 1078, avsnitt 23.

⁸ Jf. Rt. 1926 s. 919. Selv om dommen som utgangspunkt rammer illojale forretningsmetoder, gir den også uttrykk for at det ikke er noe prinsipielt i veien for ansvar for ikke-integritetskrenkelser. Videre forutsetter dommen en plikt til å informere, samt at denne plikten også omfatter plikten til å gi riktige og fullstendige opplysninger. Informasjonsplikten avgjøres ut fra forventningssituasjonen. Utover dette gir dommen ingen generell veiledning for andre tilfeller, jf. Hagstrøm, ”Informasjonsansvar” s. 200 og 201.

⁹ Jf. Hagstrøm, *Obligasjonsrett*, s. 809 og oppgavens punkt 2.3.1, særlig s. 22 flg.

I Rt. 1995 s. 1350 ble det lagt til grunn at det fantes en form for profesjonsansvar for takstmenn. I dommen ble megler og takstmann ikke holdt ansvarlig, fordi de ikke kunne bebreides for rettsvillfarelse med hensyn til spørsmålet om beboelse av underetasjen krevde godkjenning. Det ble uttalt at det i utgangspunktet gjelder et strengt, ulovfestet aktsomhetsansvar for profesjonsutøvere. Likevel måtte det være et visst spillerom før adferd som kunne kritiseres, måtte anses som erstatningsbetingende uaktsomhet. Takstmannen ble ikke ansett for å ha opptrådt tilstrekkelig uaktsomt til ansvar i det konkrete tilfelle.

Det er avviket fra forsvarlig yrkesutøvelse som er utgangspunktet for vurderingen av aktsomhetsnormen. Dermed vil de rettslige standarder som er nedfelt i profesjonens ”god skikk”, samt anerkjent praksis i vedkommende yrke ha betydning.¹⁰ Vurderingen av aktsomhetsnormen kan blant annet belyses ved en dom fra Eidsivating lagmannsrett, RG 1982 s. 832. I dette tilfelle ble en takstmann holdt ansvarlig for det tap långiver hadde lidt ved å stole på taksten. Låntaker hadde bevisst villedet takstmannen til å avgi takst av feil eiendom som grunnlag for lånesøknaden. Hadde takstmannen fulgt de oppstilte instruksjoner for avgivelse av takst ville forholdet blitt avdekket. Takstmannen hadde avgitt takst uten å ha sett et eneste dokument som på troverdig måte knyttet den oppgitte eiendomsbetegnelse til den eiendom som ble befart. Taksten var videre utfylt uriktig da det var krysset av for at taksten over eiendommen var kontrollert med tinglyst målebrev og skjøte. Takstmannen ble ikke hørt med at honorarets størrelse begrenset hva som kunne kreves av takstmannens undersøkelser, samt at takstmannens ekspertise ikke primært gjelder fremskaffelse av de fakta som svikten gjaldt. Dommen belyser de avveininger ansvaret bygger på og vurderingen av aktsomhetsnormen for profesjonsutøveren.

Dersom opplysningene er gitt som ledd i profesjonell virksomhet, følger det av Rt. 1988 s. 7 at aktsomhetskravene som regel er strenge.¹¹

En eiendomsmegler ble holdt ansvarlig overfor selger av eiendom, for å ikke ha informert om de skatterettslige konsekvenser salget ville medføre. Eiendomsmegleren var klar over at det ville påløpe gevinstbeskatning og at selger skulle bruke salgsinntektene til nyanskaffelse av bolig. Høyesterett la til grunn

---

¹⁰ Jf. Peter Lødrup, *Lærebok i erstatningsrett*, 4. utg. Oslo 1999 s. 281.

¹¹ Jf. Hagstrøm, ”Informasjonsansvar” s. 210.

at en eiendomsmegler ikke har noen alminnelige plikt til å uoppfordret ta opp de skatterettslige konsekvensene med sin klient, men at megleren "[h]ensett til de konkrete omstendigheter som her forelå ... hadde en meget sterk oppfordring til å ta de skatterettslige sider ved overdragelsen opp med klienten". Videre var megleren klar over de skatterettslige konsekvenser som kunne oppstå for klienten, dersom skatteplikt forelå. Dommen omhandler i utgangspunktet ansvar overfor kontraktspart, men informasjonsplikten overfor kjøper kan neppe være mindre.¹² Videre omhandler dommen perifere kontraktsforpliktelser og kan således få betydning for profesjonelt informasjonsansvar i sin alminnelighet.

Ved vurderingen av ileggelse av informasjonsansvar etter norsk rett har særlig forventningens grunnlag og styrke blitt tillagt vekt.¹³ Dette ble fremhevet som et relevant moment i Rt. 1981 s. 462. Spørsmålet var om en kommune kunne holdes ansvarlig for utgifter til planlegging av et byggeprosjekt som ikke ble realisert. Kommunen ble ikke holdt ansvarlig, men Høyesterett uttalte at vurderingen da berodde på om utbyggeren kunne ha vern etter alminnelige erstatningsrettslige regler. Ved vurderingen av om et slikt ansvar kunne pålegges ville sentrale momenter være forventningenes grunnlag og styrke, samt de forhold som førte til at kommunen ikke traff vedtak i samsvar med forventningene. Utbyggernes forventning ble ikke ansett å ha tilstrekkelig grunnlag og styrke blant annet fordi den kontakt de hadde hatt med kommunen foreløpig ikke omfattet en gjennomgang av de forvaltningsrettslige prosedyrer i kommunens forvaltning. Det var ikke inngått noen form for avtale om fordeling av risiko og det var ikke foretatt noen grundig gjennomgang i kommunen av reguleringsplanene, slik Plan- og bygningsloven¹⁴ § 27 krever, selv om kommunen underveis hadde stilt seg positive til utbyggernes planer.

Når profesjonsutøveren forstår at mottaker legger særlig vekt på informasjonen, herunder informasjonens innhold, utforming og fremsettelse, vil en uaktsom feil fra profesjonsutøverens side kunne tale for ansvar. For eksempel kan mottaker ha en berettiget grunn for å bygge på informasjonen når profesjonsutøveren fremstår som særlig kvalifisert eller kompetent på området. Med andre ord vil også partsrelasjonen mellom

---

¹² Jf. Hagstrøm op.cit. s. 211.

¹³ Se Hagstrøm, "Informasjonsansvar" s. 201-202 og *Obligasjonsrett* s. 810.

¹⁴ Lov 14. juni 1985 nr. 77 Plan- og bygningslov.

profesjonsutøveren og mottakeren spille inn på skadelidtes forventning.¹⁵ Mellom skadelidtes forventninger, samt det konkrete partsforhold og profesjonsutøverens uaktsomme opptreden vil det åpenbart være en sammenheng. Jo større grunn mottaker har hatt for å innrette seg etter informasjonen, desto strengere blir profesjonsutøverens ansvar for dets riktighet.¹⁶

Et eksempel på partsrelasjon som kan tale for ansvar, er hvor det foreligger en kontraktslignende relasjon mellom tredjemann og den tapslidende. I Rt. 1915. s 122 ble et rederi holdt ansvarlig for uaktsom, om ikke grov uaktsom opptreden. Dommen gjaldt et forhold hvor staten ga statstøtte til rederivirksomhet mellom Island og Norge. I avtalen mellom staten og rederiet fremgikk det at den offentliggjorte ruten skulle overholdes med størst mulig nøyaktighet. I strid med dette overførte rederiet et skip fra ruten til en annen rute. Eieren av et fiskeparti bygde på rutetidene, og krevde erstatning for det tap han led ved at fisken ikke ble transportert til markedet. Ut fra de konkrete forhold i saken ble det statuert ansvar for rederiet.

Dommen er et eksempel på at rettpraksis har gått langt i å statuere ansvar overfor annen enn kontraktspart, og kan betraktes som et prejudikat for et villedningsansvar. Det følger videre av dommen at ansvaret overfor potensielle skadelidte kan trekkes lenger når forventningenes grunnlag og styrke øker, samtidig som skadevolder har opptrådt grovt uaktsomt.¹⁷ Dommen belyser partsrelasjonen hvor det foreligger kontraktslignende relasjoner, herunder at skadelidte *direkte* har blitt formidlet informasjonen og ut fra sammenhengen hadde særlig grunn til å bygge på den. På den annen side har det også blitt statuert ansvar hvor den skadelidte bare *indirekte* er blitt tilført opplysningene.¹⁸

---

¹⁵ Jf. Hagstrøm ”Informasjonsansvar” s. 202 flg. og *Obligasjonsrett* s. 810.

¹⁶ Jf. Hagstrøm, *Obligasjonsrett* s. 810.

¹⁷ Se samme retning Hagstrøm ”Informasjonsansvar” s. 204.

¹⁸ I Rt. 1988 s. 440. ble et selskap holdt ansvarlig for å ha utstedt kvitteringer på salg av datautstyr til kunden før det var foretatt levering. Før datautstyret ble levert, men etter å ha mottatt kvitteringene, trakk kunden seg fra handelen under en beleilig unnskyldning. Kunden benyttet kvitteringene uberettiget som grunnlag for

Selv om det ikke foreligger noen kontraktslignende forhold mellom skadevolder og skadelidte kan det forhold at skadevolder fremstår som særlig kompetent eller kvalifisert innen fagområdet gi skadelidte berettiget grunnlag for hans forventninger til opplysningene. Dette kan belyses med forholdet i en dom fra Gulating lagmannsrett (LG-2004-77251). Profesjonsutøveren ble her holdt ansvarlig etter informasjonsansvaret.

Saksforholdet var at det var lagt italienske naturstein ved Foldnes kirke som ikke tålte de klimatiske forholdene på vestlandet. Fjell kommune reiste erstatningskrav både mot Signaturer Arkitekter AS, som ansvarlig entreprenør og Proff Flis AS for informasjon som ble gitt overfor underentreprenøren til Signatur. Når underentreprenøren kontaktet to steinleverandører fikk han informasjon fra den ene om at denne typen stein mest sannsynlig ikke egnet seg for de lokale klimaforholdene. Underentreprenøren tok så kontakt med den andre steinleverandøren, Proff Flis AS, om dette forholdet. Proff Flis AS formidlet da informasjon fra leverandøren i Italia. Det viste seg derimot at Proff Flis AS hadde formidlet uriktige opplysninger om steinens kvaliteter, uten å foreta tilstrekkelige undersøkelser og ved å ha videreformidlet uriktige opplysninger i forhold til steinens datablader som fulgte med fra utenlandsk leverandør. Lagmannsretten la til grunn at når det fra Signatur sin side fremsto som avgjørende betydning hvorvidt steinen var frostsikker, samt om det var en granitt, dreide det seg om vesentlige egenskaper ved steinen. Når Proff Flis AS var klar over dette og de videre hadde svært begrenset erfaring med slik type naturstein, tilsa dette at de skulle utvise ekstra aktsomhet ved avgivelsen av informasjonen og dets riktighet. Proff Flis AS ble videre ansett for å ha opptrådt lite etterrettelig i forhold til sentrale opplysninger fra den utenlandske leverandør. Når det heller ikke objektivt sett forelå noe tidspress, fant lagmannsretten etter en samlet vurdering at Proff Flis AS opptreden representerte et markert avvik fra vanlig forsvarlig handlemåte, og at den var sterkt klandreverdigg.

Dommen illustrerer enkelte av de momenter som er sentrale i vurderingen etter informasjonsansvaret, herunder forventningene til en spesielt kompetent profesjonsutøver og den informasjon han avgir, aktsomhetsnivået når profesjonsutøveren er klar over

---

refusjon av inngående merverdiavgift overfor staten. I kundens konkursbo var det ikke dekning for kravet på refusjon av inngående avgift og staten krevde erstatning av selskapet som hadde utstedt kvitteringene. Staten vant frem for 2/3 av tapet overfor selskapet. Selskapet hadde opptrådt uaktsomt, da de var klar over at kvitteringene kunne bli misbrukt til nettopp dette formålet. I dette tilfelle er det sentralt at det bare var en potensiell skadelidte, nemlig staten. I andre tilfelle hvor kretsen av potensielle skadelidte er mer ubestemt vil et slikt krav vanskeligere kunne føre frem.

informasjonens formål og det konkrete partsforhold. Hele vurderingen belyses derimot ikke dommen. For eksempel tas ikke flodbølgeargumentet opp som motargument mot ansvar i dette tilfelle.¹⁹

I norsk rett har det vært reist betenkeligheter ved å trekke grensene for erstatningsplikten for vidt.²⁰ Således har man også sett noe av de samme hensyn som ligger til grunn for flodbølgeargumentet fra engelsk-amerikansk rett.²¹

Ved vurderingen av ileggelse av ansvar etter informasjonsansvaret må det dermed foretas en samlet vurdering. De ovenfor nevnte momenter må sees i lys av formålsoverveielser, undersøkelsesens karakter i forhold til skadelidtes behov og egne kontrollmuligheter som kan tale imot at skadelidte kan disponere i tillit til opplysningene.²²

1.3 Metode og rettskilder

Oppgaven vil baseres på vanlig rettsdogmatisk metode ved redegjørelsen for informasjonsansvaret i norsk rett. Noen spesielle metodespørsmål vil likevel oppstå. Dette vil jeg etter hvert gjøre nærmere rede for.

Utgangspunktet i norsk rett for informasjonsansvaret følger av ulovfestet rett, herunder av alminnelige obligasjonsrettslige og erstatningsrettslige prinsipper. På tilsvarende måte som i store deler av erstatningsretten for øvrig har informasjonsansvaret vokst frem uten hjemmel i formell lov. Videre har informasjonsansvaret et relativt spinkelt domsgrunnlag og det har således vært rom for utfylling av temaet i juridisk teori.

---

¹⁹ Se punkt 2.3.3

²⁰ Jf. Rt. 1973 s. 1268.

²¹ Se blant annet oppgavens s. 31 og 38.

²² Jf. Hagstrøm, *Obligasjonsrett* s. 810.

Da domsgrunnlaget er såpass spinkelt i norsk rett vil den siste dommen i Rt. 2008 s. 1078 måtte tillegges stor vekt. I denne dommen henvises det i avsnitt 23 til Amund Bjøranger Tørum's bok, "Direktekrav"²³, som igjen angir et kort sammendrag av vurderingstemaet fra amerikansk rett.

"Det oppstilles altså – grovt sett – tre grunnvilkår for informasjonsansvar. For det første må informasjonen være villedende, og dette må skyldes uaktsomhet hos den som har avgitt informasjonen (A) i en profesjonell sammenheng. For det andre må skadelidte (C) ha hatt en rimelig og berettiget grunn til å stole på og innrette seg etter informasjonen. Men ... det [er] ikke tilstrekkelig i relasjon til kravet om årsakssammenheng at Cs tap var 'foreseeable'. Flodbølggeargumentet har resultert i at det har blitt oppstilt et tredje vilkår, - As informasjon må ha vært ment for C; det er ikke nok at A burde forstått at 'noen' ville innrette seg etter opplysningene. Og hvis Cs identitet ikke på forhånd var kjent for A, må dessuten C ha vært del av en begrenset gruppe av personer som opplysningene var ment for. Dette kan sammenfattes slik at det må være et særlig forhold mellom A og C... ."

På bakgrunn av Rt. 2008 s. 1078 kan relevante dommer fra USA ha en viss overføringsverdi ved anvendelsen av vurderingsnormen for informasjonsansvaret i norsk rett, og de vil uansett kunne eksemplifisere relevante momenter og typetilfeller for vurderingen etter norsk rett.²⁴

Vurderingstemaet i amerikansk rett er angitt i Restatements (Second) of Torts section 552, som er utformet på bakgrunn av et omfattende domsgrunnlag.²⁵ Da tilsvarende vurderingstema også blir lagt til grunn for norsk rett, vil det være relevant for norsk rett å

---

²³ Amund Bjøranger Tørum, *Direktekrav – særlig om direktekrav ved kjøp, tilvirkning og entrepriser*. *Formuerettslige analyser i komparativ belysning*, Oslo, 2007 s 505.

²⁴ Se i samme retning: Tørum s. 504-506, Hagstrøm, *Obligasjonsrett* s. 809 flg. og "Informasjonsansvar" s. 203 og Rt. 2008 s. 1078 avsnitt 23 flg.

²⁵ Restatement of the Law – Restatement (Second) of Torts (1977).

se hvilke typetilfeller som har dannet grunnlaget for utformingen av vurderingstemaet i amerikansk rett. Restatement of Torts er retningslinjer utgitt av American Law Institute i et forsøk på å oppsummere generelle prinsipper og retningslinjer, med konkrete regler fra konkrete faktagrunnlag fra erstatningsretten slik den er blitt utformet gjennom rettspraksis i USA. Restatement of Torts har således, på tilsvarende måte som Unidroit-prinsippene til formål å virke sammenbindende og skape en enhetlig praksis mellom de forskjellige delstaters rettssystemer. Det er imidlertid viktig å understreke at Restatements of Torts ikke har lovkraft, og at det dermed særlig er den rettspraksis og annen praksis den bygger på som vil ha størst rettskildeværdi.²⁶ Videre må det bemerkes at amerikansk rett har noen særpreg som kan farge oppgaven. Om man ser bort fra de helt prinsipielle avgjørelsene, er dommerne og andre rettsutøvere i USA mest opptatt av de konkrete saksdetaljer istedenfor å oppstille generelle rettsgrunnsetninger eller generelle prinsipper. I det følgende vil jeg fokusere på de momentene som går igjen og utlede generelle vurderingsnormer av disse. Slike normer vil i lys av Rt. 2008 s. 1078 kunne være relevante også i forhold til norsk rett.

USA er en føderasjon av delstater med sine egne domstoler og rettssystemer, som igjen medfører at man i prinsippet har like mange rettssystemer som delstater. På denne bakgrunn kan man ikke snakke om en enhetlig amerikansk rett på samme måte som man kan i Norge eller for eksempel Tyskland. På den annen side er det en rekke faktorer som virker uniformerende på retten, herunder felles historie, rettstenkning og rettskildelære. Videre har alle de forskjellige delstatenes rettssystem sitt utgangspunkt i "Common law". I erstatningsretten har man som nevnt også Restatements (Second) of Torts som virker harmoniserende. Selv om hver enkel delstat som regel viser til sine egne tidligere avgjørelser ved et rettslig spørsmål, hender det at de også viser til andre delstaters prinsipielle avgjørelser. Når det vises til slike avgjørelser, anvendes ikke de som prejudikater, men som "persuasive authority" (støtteargumenter).²⁷ *Ultramares Corp. v. Touche, Niven & Co.*, (1931) 255 N.Y. 170, 174 N.E. 441 et godt eksempel på dette.

---

²⁶ Jf. Tørum s. 140 og E. Allan Farnsworth, *Introduction to the Legal System of the United States*, New York 1996, s 87-89.

²⁷ Jf. Tørum s. 139.

Restatements (Second) of Torts § 552 søker på denne bakgrunn å gi generelle retningslinjer for hvordan visse tilfeller av uaktsomt avgitt mangelfull- eller uriktig informasjon overfor tredjemenn skal bedømmes. I amerikanske rett er det visse typetilfeller og momenter som generelt har blitt tillagt betydelig vekt ved vurderingen. I det følgende vil disse typetilfellene og momentene belyses ved relevante dommer. I utgangspunktet vil dommer som bygger på typetilfeller man også finner tilsvarende av i norsk rett behandles. Visse typetilfeller, som på grunn av dets egenart ikke vil oppstå i norsk rett, vil også nevnes for å belyse grensene og vurderingstemaet for normen.

Noen tilgrensende tilfeller vil også nevnes fra engelsk rett.

1.4 Avgrensninger

Oppgaven er i stor grad avgrenset i samsvar med undertittelen til ”særlig fokus på typetilfeller fra amerikansk rett”. Profesjonsutøverens ansvar overfor sin medkontrahent faller således i utgangspunktet utenfor.

Videre vil offentlige organers informasjonsansvar i hovedsak ikke bli behandlet. Av plassmessige hensyn avgrenses det også mot utdypende behandling av direktekrav basert på informasjonsansvaret sett i forhold til krav i henhold til kontraktskjedens reguleringer. Jeg vil likevel kort angi betydningen av om informasjonsansvaret har sitt grunnlag i eller utenfor kontrakt. Da de fleste av de amerikanske dommene tar for seg forholdet til ”privity of contract” vil dette nevnes, men ikke drøftes utførlig.

1.5 Den videre fremstilling av temaet

I det følgende vil jeg redegjøre for den amerikanske vurderingsnormen, med utdypende eksempler og dommer. Typetilfeller som også vil kunne oppstå i norsk rett vil fremheves

og knyttes opp mot norsk rett, mens andre typetilfeller, som på grunn av sin egenart mest sannsynlig ikke vil oppstå i norsk rett, bare nevnes uten en særskilt behandling opp mot norsk rett. Dette fordi også disse typetilfeller på generelt grunnlag kan belyse momenter i den sammensatte vurderingen. Videre vil det gis en kort oppsummering av typer av profesjoner som har blitt omfattet av informasjonsansvaret. Avslutningsvis vil det gis noen oppsummerende bemerkninger om temaet.

2 Rekkevidden av informasjonsansvaret

2.1 Innledning

Profesjonsutøvere kan bli erstatningsansvarlige for den informasjon de videreformidler både overfor kontraktsparter og overfor tredjemenn. Overfor kontraktsparten gjelder ansvar for brudd på de plikter som følger av kontrakten, mens overfor andre enn kontraktsparten kan profesjonsutøveren også bli ansvarlige etter informasjonsansvaret. Vurderingstemaet fremstår likevel som mer komplisert når det skal anvendes ved et slikt direktekrav.

Det kan stilles spørsmål ved om man skal karakterisere informasjonsansvaret som et ansvar i eller utenfor kontrakt. Dette valget har ikke bare systematisk interesse, men kan også ha betydning for valget mellom forskjellige regelsett om annet enn ansvarsgrunnlaget.

Utgangspunktet er at informasjonsansvaret må anses som et ansvar utenfor kontrakt, slik at de alminnelige erstatningsregler og ikke kontraktsrettslige prinsipper gjelder for kravet. Dette er dog bare et utgangspunkt, og man må vurdere den konkrete situasjon i det enkelte tilfelle.²⁸ I visse tilfeller kan valget mellom forskjellige regelsett ha særlig praktisk

---

²⁸ Jf. Hagstrøm, "Informasjonsansvar" s. 214, se også Lødrup, *Lærebok i erstatningsrett*, 4. utg. s. 280-285.

interesse. For eksempel kan en uriktig takst medføre at kjøper av eiendommen lider et tap. Skadelidte kan da i prinsippet gjøre to beføyelser gjeldende. For det første kan han rette erstatningskrav mot takstmannen. For det andre kan han gjøre gjeldende ugyldighetsinnsigelser eller misligholdsbeføyelser overfor selger av huset. Dette reiser blant annet et spørsmål om hvilken innvirkning slike kontraktsrettslige rettigheter har på tredjemanns erstatningsansvar.

Det forhold at en eiendom selges med uriktig areal i taksten er ikke nødvendigvis et forhold selgeren kan holdes ansvarlig for. Selger kan for eksempel uttrykkelig ha reservert seg mot denne opplysningen, eller han kan eventuelt ha påberopt seg prinsippet om at det er arealet kjøper har iaktatt, og ikke det som er oppgitt, som gjelder mellom kontraktspartene. I slike tilfelle bør kjøper kunne rette et erstatningskrav mot takstmannen.²⁹ Dette underbygges også av rimelighetshensyn, som taler for at den som faktisk begikk den uaktsomme handling, også er den som endelig bør holdes ansvarlig. Tilsvarende hensyn ble også fremhevet i Rt. 2008 s. 1078. Høyesterett uttalte her blant annet at direktekrav "... ikke er generelt utelukket ved ansvarsforsikring, men at det må foretas en konkret vurdering" (avsnitt 33). Høyesterett uttalte videre at "[r]etningslinjen ved denne konkrete vurdering må være hvem som bør bære det endelige ansvar".

Videre kan valget mellom kontraktsrettslige og erstatningsrettslige regler ha stor betydning når skadelidtes tillit til profesjonsutøverens villedende opplysninger har vært uaktsom. For det første vil skadelidte etter kontraktsrettslige regler miste ethvert krav dersom han har forsømt sin undersøkelsesplikt. Etter erstatningsrettslige prinsipper kan kravet i utgangspunktet fremdeles bestå, men det vil åpnes for lemping av ansvaret. For det andre kan kravene til skadelidtes opptreden bli strengere om det er erstatningsrettens regler og prinsipper som kommer til anvendelse.³⁰ Avhengig av den konkrete situasjon kan partsforholdet mellom skadelidt og profesjonsutøveren da være såpass uttynnet, at skadelidte ikke i samme grad som i kontraktsforhold kan innrette seg etter informasjonen. I

---

²⁹ Se samme retning Hagstrøm, "Informasjonsansvar" s. 214 flg.

³⁰ Jf. Hagstrøm, "Informasjonsansvar" s. 217.

Rt. 1988 s. 440 ble for eksempel reglene om medvirkning lagt til grunn, istedenfor prinsippet om caveat emptor.³¹

2.2 Vurderingstemaet

I Rt. 2008 s. 1078 ble en takstmann holdt erstatningsansvarlig for et direktekrav fra et eierskifteforsikringselskap på grunnlag av informasjonsansvaret. I saken hadde takstmannen inkludert arealet av garasjen i boarealet, ved utarbeidelsen av taksten for selger av eiendommen. Kjøper vant frem med erstatningskravet, da det innvendige arealavviket utgjorde en vesentlig mangel etter avhendingslovens regler.³² I dommen ble det uten nærmere drøftelse lagt til grunn at handlingsmåten fra takstmans side var uaktsom og at det var årsakssammenheng mellom denne uaktsomhet og mangelen etter avhendingsloven. I mangel av støtte for vurderingen fra tidligere rettspraksis, legger Høyesterett til grunn en vurderingsnorm fra Tørum's bok om direktekrav.³³ Denne vurderingsnormen er en oppsummering av amerikansk rett, med utgangspunkt i Restatements (Second) of Torts § 552. Restatements (Second) of Torts § 552 lyder som følgende:

- (1) One who, in the course of his business, profession or employment, or in any other transaction in which he has a pecuniary interest, supplies false information for the guidance of others in their business transactions, is subject to liability for pecuniary loss caused to them by their justifiable reliance upon the information, if he fails to exercise reasonable care or competence in obtaining or communicating the information.

---

³¹ Sml. den amerikanske dom *Texas Tunneling Co. v. City of Chattanooga*, 329 F.2d 402 (6 Cir.1964) (oppgavens s. 36 og 37), hvor entreprenør tok en kalkulert risiko uten å foreta nærmere undersøkelser i forbindelse med en presis "caveat".

³² Lov 3. juli 1992 nr. 93 om avhending av fast eiendom.

³³ Tørum s. 505.

(2) Except as stated in Subsection (3), the liability stated in Subsection (1) is limited to loss suffered

(a) by the person or one of a limited group of persons for whose benefit and guidance he intends to supply the information or knows that the recipient intends to supply it; and

(b) through reliance upon it in a transaction that he intends the information to influence or knows that the recipient so intends or in a substantially similar transaction.

(3) The liability of one who is under a public duty to give the information extends to loss suffered by any of the class of persons for whose benefit the duty is created, in any of the transactions in which it is intended to protect them.

Som Høyesterett henviser til, oppsummerer Tørum vurderingsnormen i tre hovedmomenter. Hver av disse tre momentene er utformet på bakgrunn av omfattende rettspraksis i USA.

2.2.1 Rettskildemessige spørsmål til Rt. 2008 s. 1078

Det kan reises spørsmål ved den rettskildemessige metoden, av en slik anvendelse av en vurderingsnorm fra amerikansk rett i norsk rett.

På den ene siden kan en innføring av en utenlandsk vurderingsnorm, uten først å vurdere grunnlaget for vurderingsnormen, være noe kontroversielt. På den annen side som det fremgår av juridisk litteratur og den sparsomme rettspraksis vi har om temaet, er det ikke store forskjeller i oppsummeringen av den amerikanske vurderingsnorm, og hva som allerede måtte anses å gjelde i norsk rett.³⁴ Med andre ord innfører ikke Høyesterett en ny

---

³⁴ Sml. Hagstrøm, "Informasjonsansvar" og *Obligasjonsrett* s. 808-812.

vurderingsnorm, men legger derimot til grunn at de generelle vilkår er i samsvar med hva som antas å gjelde i norsk rett, og vil dermed også etter norsk rett være relevante. Videre har den amerikanske vurderingsnormen et meget bredt og variert bakgrunnsmateriale, da den gjennom de siste 100 år er vurdert og drøftet gjennom et omfattende domsgrunnlag og juridisk teori. Det finnes således et meget omfattende grunnlag for oppsummeringen av den amerikanske vurderingsnormen.

Det kan videre stilles spørsmål ved hvilken relevans de amerikanske dommene kan gis ved vurderingen av informasjonsansvaret etter norsk rett.

Utgangspunktet er at amerikanske dommer om dette temaet ikke kan gis direkte rettskildemessig vekt ved tilsvarende forhold i norsk rett. Dette blant annet på grunnlag av at amerikansk rett ikke nødvendigvis er sammenfallende med norsk rett i de aktuelle tilfellene. På den annen side har vi, som Høyesterett bemerker i dommen, begrenset rettspraksis om temaet. Høyesterett uttaler blant annet at kriteriene fra amerikansk rett ”... også etter norsk rett [vil være] relevante for vurderingen av om det er grunnlag for et direktekrav basert på informasjonsansvaret.”³⁵ Da kriteriene fra amerikansk rett er utformet på bakgrunn av disse sakene, kan også de relevante momenter fra dommene med et visst grunnlag gis overføringsverdi til tilsvarende norske saker.

I det følgende vil det redegjøres for grunnlaget for hver av de relevante momentene fra den amerikanske vurderingsnormen.

---

³⁵ Se Rt. 2008 s. 1078, avsnitt 23 og 24 flg. [...] mitt innskudd.

2.3 Vurderingsnormen i et komparativt lys av amerikansk rett

2.3.1 Villedende informasjon

Det første moment i vurderingsnormen omhandler det naturlige utgangspunkt at profesjonsutøver A har gitt villedende informasjon. Videre må A kunne bebreides for den villedende informasjonen som ble formidlet i en profesjonell sammenheng.

Dette momentet har i amerikansk rett gitt grunnlag for en rekke faktorer som kan spille inn i forskjellig omfang. For det første må profesjonsutøveren ha gitt opplysningen i en profesjonell sammenheng. Dette har blant annet vært ansett å omfatte både det forhold at A har avgitt informasjonen i sin profesjonsutøvelse, og som regel at A har avgitt informasjonen av egen økonomisk interesse. Skulle profesjonsutøveren således bare ha gitt informasjon som vennetips eller lignende uten at profesjonsutøveren selv hadde noen økonomisk interesse, typisk honorar, taler dette imot at A skal kunne holdes ansvarlig etter informasjonsansvaret.

Hva som skal til for at skadevolder har tilstrekkelig økonomisk interesse skal i det følgende illustreres med tre amerikanske dommer.³⁶ I *Renn v. Provident Trust Co. of Philadelphia*, (1938) 328 Pa. 481, 196 A. 8 anså man ikke skadevolder for å ha tilstrekkelig økonomisk interesse i forholdet. Et ”Trust company” hadde blitt bedt om å frigi informasjonen om innholdet i et testament til en annen person. ”Trust company” har i hovedsak i oppgave å fungere som depositar eller på visse bestemte vilkår forvalte økonomiske eiendeler for andre. Med andre ord ligger det ikke til dets oppgave å videreformidle innhold av testamenter, og selskapet tjente heller ikke noe på å yte denne informasjonen. Ved en uaktsom feiltakelse videreformidlet selskapet i dette tilfelle testamentet for feil person.

---

³⁶ Amerikanske dommer er innhentet fra den nettbaserte databasen westlaw international. Restatement of the Law – Torts, Restatement (Second) of Torts § 552 (1977) med kommentarer (www.westlawinternational.com).

Feiltakelsen skyltes mest sannsynlig at personene hadde samme navn. Skadelidte bygde deretter på innholdet av testamentet, og led som følge av dette et økonomisk tap.

Domstolen fremhevet da at skadevolder uansett ikke hadde noen form for økonomisk interesse i forholdet. Dette på bakgrunn av at selskapet ikke tjente noe på formidlingen, samt at det ikke er "Trust companies" sitt arbeidsfelt å formidle kopier av testamenter. På denne bakgrunn ble ikke skadevolder holdt ansvarlig etter informasjonsansvaret.

Dette støttes også opp av *Holt v. Kolker*, (1948) 189 Md. 636, 57 A.2d 287. I denne saken falt en leieboer igjennom en veranda fra 2. etasje, etter å blant annet å ha bygget på opplysninger fra en rørlegger om verandaens holdbarhet. Rørleggeren var hyrt inn av utleier for å legge rør ned fra verandaen, hvor det skulle installeres et nytt toalett. På forespørsel fra leietaker, uttrykte rørleggeren at når verandaen tålte hans vekt, måtte den da også tåle vekten av en lett dame som leietakeren. Han hadde imidlertid ingen særlig forutsetning for å vite noe om verandaens tilstand, utover at den tålte hans vekt. Det ble uttrykt at rørleggeren ikke hadde noen særlig "duty" overfor leietaker, og hadde ingen særkunnskap om forholdet. Forholdet hørte heller ikke til hans særlige profesjon. Formidlingen av informasjon var av en "... casual expressions of opinion as plaintiff was not entitled to rely upon under the circumstances".

Den tredje dommen som kan belyse profesjonsutøverens *økonomisk interesse* er *MacKown v. Illinois Pub. & Printing Co.*, (1937) 289 Ill.App. 59, 6 N.E.2d 526. I denne saken hadde en avis publisert en artikkel om et middel som skulle være en sikker kur mot tannsten. Kuren hadde riktignok virket for den personen den i utgangspunktet var ment for, men da skadelidte leste dette, kjøpte og tok kuren fungerte den ikke tilfredsstillende for henne. Avisen ble ikke holdt ansvarlig for økonomisk tap hos skadelidte, fordi avisen blant annet ikke hadde noen økonomisk interesse i transaksjonen. Tilsvarende synspunkt følger også av *Curry v. Journal Pub. Co.*, (1937) 41 N.M. 318, 68 P.2d 168.

Som utgangspunkt anses man å ha økonomisk interesse i forholdet når man selv får en gjenytelse for den informasjonen man formidler, som regel i form av annen gjenytelse.

Det kan imidlertid tenkes at man kan ha økonomisk interesse i forholdet selv om man ikke får en direkte gjennytelse for den informasjon man formidler. For eksempel kan en direktør for en bedrift, selv om han ikke selv får noen økonomisk eller annen gevinst, tenkes å ha økonomisk interesse av å gi informasjon om bedriften, ved at han indirekte kan tjene på at bedriften gjør det bedre.

Dersom informasjonen avgis som ledd i utøvelsen av profesjonell virksomhet kan dette tale for at skadevolder kan holdes ansvarlig etter informasjonsansvaret. Hvis informasjonen ikke er avgitt ved profesjonsutøvelsen taler dette mot et slikt ansvar. Om man for eksempel som advokat støter på en gammel venn på gaten og gir han en uformell mening om et juridisk spørsmål, uten noen form for betaling, kan man i utgangspunktet ikke holdes ansvarlig dersom vennen skulle bli økonomisk skadelidende som følge av tipset. I engelsk/amerikansk rett omtales slik informasjon som "curbstone opinions". Siden skadevolder ikke har noen økonomisk eller annen interesse av å gi informasjonen anses den bare avgitt av vennlighet. Mottaker kan dermed heller ikke anses å ha fått noen rimelig eller berettiget grunn til å bygge på informasjonen utover som et vennetips.

I *Ryan v. Kanne*, (Iowa 1969) 170 N.W.2d 395 ble en revisor ansett for å ha avgitt informasjonen ved profesjonsutøvelsen. Revisoren hadde fått i oppdrag av et selskap å blant annet gjøre rede for "Accounts Payable-Trade" i selskapet. "Accounts payable" er en form for kredittkonto hvor personer eller bedrifter kan føre opp varer eller tjenester de mottar uten omgående å måtte betale for ytelsen. Dette selskapet ble så overtatt av et annet selskap, og det overtakende selskap la informasjon til grunn ved overtakelsen. Det viste seg så at det var vesentlig avvik mellom den informasjonen revisoren hadde gitt og realiteten. Revisor hadde notert informasjonen med "Unaudited statement", dette ble ikke godtatt for den del av arbeidet som gjaldt "accounts payable-trade". Det ble uttalt at man ikke kan unnslipe ansvar ved å generelt fraskrive seg ansvar for informasjonens troverdighet eller riktighet. Ansvar må vurderes ut i fra deres opptreden og ikke ut i fra fraskrivelse av informasjonens pålitelighet. Spesifikke fraskrivelse ved nærmere angitte poster kan på den annen side virke ansvarsbefriende, for eksempel om revisoren ikke har sett varer eller annet

arbeid som er under utførelse til den bestemte posten i et regnskap. Endelig påpekes det at informasjonsansvaret ikke vil medføre ruinerende konsekvenser for revisorer, men heller bidra til å sikre bruken av profesjonelle standarder. Domstolen uttalte også at ansvaret bør gjelde i den utstrekning det for revisor var mulig å forutse eller forstå at informasjonen kunne bli bygd på, herunder av de personer som revisoren vet at informasjonen er ment for. Dette gjelder spesielt om personen eller en avgrenset gruppe av personer er identifisert overfor revisor før informasjonen avgis. Med andre ord bør ansvaret være begrenset til de personer eller den definerte gruppe av personer som revisoren faktisk vet at kan komme til å bygge på informasjonen, da sett i lys av transaksjonen.

Det neste spørsmålet er hvilken betydning det vil ha om profesjonsutøveren fremstår som særlig kvalifisert eller kompetent overfor skadelidte. På tilsvarende måte som man i Norge har statsautoriserte revisorer, har man i USA "certified public accountants". Disse er særlig kvalifisert og har blant annet bestått "Uniform Certified Public Accountant Examination", oppfylt særlige staters krav og tilstrekkelig erfaring til å få et slikt sertifikat. På tilsvarende måte som for statsautoriserte revisorer i Norge, må man kunne forvente en særlig kvalifisert redegjørelse eller annen dokumentasjon fra disse. Dette vil igjen medføre at man lettere kan ha en rimelig og berettiget grunn til å stole på og innrette seg etter informasjonen.

Betydningen av en slik særlig kompetanse eller kvalifikasjon kommer til syne i *Schweiger v. Loewi & Co., Inc.*, (1974) 65 Wis.2d 56, 221 N.W.2d 882. I dette tilfelle ble en aksjemegler holdt ansvarlig for å ha gitt uriktig informasjon om risikoen for investering i Unicare. Det ble fra profesjonsutøverens side gitt uttrykk for at de bare anbefalte investeringer med lav risiko. I dette tilfelle hadde profesjonsutøveren ikke noe grunnlag for å anse Unicare som en investering med lav risiko. Det ble også her vurdert om megleren kunne holdes ansvarlig etter "fraud". Dette var avhengig av hvorvidt megleren var klar over at det var en utrygg investering. Dersom skadevolder ikke var klar over det, så hadde megleren opptrådt uaktsomt i henhold til bransjenormen. Vurderingen ble foretatt med grunnlag i informasjonsansvaret. Med støtte i *Whipp v. Iverson* (1969), 43 Wis.2d 166,

170, 168 N.W.2d 201 fremhevet domstolen en rekke momenter som i dette tilfelle ville være relevante. For det første måtte det foreligge en "duty of care" eller annen frivillig påtakelse av slik plikt. For det andre må formidlingen være om fakta og gitt av profesjonsutøveren. For det tredje må den formidlede informasjon være feilaktig, enten uriktig eller mangelfull. For det fjerde må skadelidte ha hatt tilstrekkelig grunnlag for å stole på informasjonen og dermed bygd på den. For det femte må skadevolder ha "... failed to exercise ordinary care in making the representation or in ascertaining the facts".

Når det gjaldt spørsmålet om grunnlaget skadelidte hadde til å stole på informasjonen fremhevet domstolen at selv om det i dette tilfelle ikke var stilt særlig spørsmålstegn ved hvorvidt skadelidte hadde stolt på korrektheten av den avgitte informasjon, kunne man slutte seg til dette på det grunnlag at skadelidte hadde trodd på skadevolders kompetanse og ekspertise. Dette i form av å være denne type profesjonsutøver og i den form utøve profesjonen. Videre ble det slått fast at skadevolder visste eller burde ha visst at investeringen var meget risikabel, og at den påførte økonomiske skade var et resultat av skadevolders manglende evne til å utøve den påkrevde aktsomhet etter profesjonsnormen.

Det er imidlertid ikke tilstrekkelig å statuere at skadevolder har gitt villedende informasjon i en profesjonell sammenheng, herunder med økonomisk interesse. Det er også et krav at skadevolder er noe å bebreide for det økonomiske tapet som er oppstått ved profesjonsutøvelsen eller ved avgivelse av informasjonen. Dette reiser et spørsmål om hvilken terskel som kreves for uaktsomhet. Etter Restatements (Second) of Torts § 552 er vurderingstemaet "reasonable care and competence".

Etter norsk rett er det klart at grov uaktsomhet er tilstrekkelig. Det må imidlertid også legges til grunn at uaktsomhet kan være tilstrekkelig for å pådra ansvar, jf RG 1982 s. 832 Eidsivating og RG 1980 s. 437 Agder.³⁷ I førstnevnte dom drøftes det relativt inngående hvorvidt terskelen for uaktsomhet var oppfylt. Saken omhandlet en takstmann som ble villedet av eier av en eiendom til å avgi takst av feil eiendom. Takstmannen hadde gjort en

---

³⁷ Se Hagstrøm, *Obligasjonsrett* s. 809.

rekke feil som måtte føre til at hans opptreden måtte anses som uaktsom. For det første bemerkes det at takstmannen ikke hadde fulgt Forsikringsrådets instruks for avgivelse av lånetakster. Videre hadde ikke takstmannen sett et eneste dokument som på en troverdig måte knyttet den oppgitte eiendomsbetegnelse til den eiendom som faktisk ble befart. Han hadde også krysset av uriktig i takstskjema ved å ha gitt uttrykk for at eiendommens betegnelse og størrelse var kontrollert ved fremlagt skjøte og målebrev. Takstmannen fikk ikke gehør for at honorarets størrelse talte imot grundige undersøkelser. På denne bakgrunn ble hans opptreden klassifisert som uaktsom.

”Reasonable care and competence” er basert på en tilsvarende uaktsomhetsvurdering som i Restatements (Second) of Torts §§ 283, 288 og 289. Denne vurderingen omfatter en rekke faktorer, og man henvises i hvert enkelt tilfelle til å vurdere de foreliggende omstendigheter. For eksempel kan det kreves mer av en profesjonsutøver dersom oppdragsgiver er klar over informasjonen og ber om en kvalifisert vurdering eller formidling av den. Det må da kunne forventes en grundig og gjennomtenkt vurdering. Om oppdragsgiver ikke er kjent med informasjonen kan man antageligvis ikke kreve mer enn at profesjonsutøveren opptrer slik dens profesjons norm tilsier. Dersom oppdragsgiver derimot gir en profesjonsutøver i oppgave å vurdere eller formidle informasjon som ligger utenfor profesjonsutøverens profesjon, og oppdragsgiver er klar over dette, kan man nok ikke forvente mer enn normal aktsomhet og grundighet til en vanlig person. Det vil da også være tvilsomt om mottaker av informasjonen hadde rimelig og berettiget grunn til å stole fullstendig på informasjonen, jf. annet moment.³⁸

Aktsomhetsnormen skal i det følgende belyses med tre amerikanske dommer. I *Rempel v. Nationwide Life Ins. Co.*, (1977) 471 Pa. 404, 370 A.2d 366 belyses det hvilken betydning det har at en forbruker handler med en profesjonell part. Saken gjaldt salg av forsikring, hvor det viste seg at de forsikrede ikke fikk utbetalt det de hadde blitt forespeilet ved inngåelsen av avtalen. Avtaleinngåelsen foregikk slik at en profesjonell forsikringsagent

---

³⁸ Se pkt. 2.3.2.

talte personlig med kjøper. Kjøper sa seg så villig til å inngå avtalen, fylte ut og sendte inn skjema til hovedkvarteret. Avtalen ble så utformet av hovedkvarteret med utgangspunkt i den informasjon som ble innmeldt. Den fullstendige avtalen ble så sendt til forbruker etter noen uker. Det var ingen form for indikasjon på at avtalen ikke var i overensstemmelse med det agenten hadde forespeilet. Det var heller ingen videre gjennomgang av avtalen fra agentens side og det var ikke krav til underskrift fra forbruker. Avtalen ble ansett for å være for spesialisert og krevende til at kjøper kunne forstå at den ikke var i overensstemmelse med det de hadde blitt forespeilet. Kjøper kunne dermed bygge på den informasjon som forsikringsagenten hadde gitt muntlig. Det påpekes at man ved vurderingen av hvorvidt skadelidte kan bygge på den informasjonen som er gitt, må se hen til en vurdering av de konkrete forhold, herunder både forholdet mellom partene og karakteren av avtalen. I dette tilfelle ble avtalemekanismen ansett uheldig. Nationwide Life Ins. Co. ble ikke hørt med at ved å legge til grunn muntlige opplysinger fremfor dokumenterbare skriftlige opplysinger, kunne dette medføre større risiko for forsikringssvindel, da denne risikoen kunne unngås ved å endre rutine for avtaleinngåelse og utforming av avtalene. Videre bemerket domstolen at når forsikringsagenten satt inne med særlig kvalifisert kompetanse om forholdet, ga dette grunnlag for forbruker til å kunne bygge på hva agenten formidlet av informasjon om forsikringsavtalen. Når den profesjonelle part handler i sitt yrke, som spesialist på et område, som forbruker ikke har noen forutsetning til å etterprøve, økes kravet til at den profesjonelle part opptrer i henhold til "reasonable care and competence". Med andre ord økes aktsomhetsnivået for profesjonsutøveren, samtidig som forbruker vil ha større grunn til å bygge på slik informasjon når det gjelder spesialområder som krever særlig kompetanse og kunnskap.

I *Washington & Berkeley Bridge Co. v. Pennsylvania Steel Co.*, (4. Cir.1915) 226 F. 169 var også spørsmålet om profesjonsutøveren hadde utvist tilstrekkelig "reasonable care and competence". I dette tilfellet var en sjefsingeniør ansvarlig for et selskap, som hadde blitt leid inn av et overordnet entreprenørselskap, til å lage søyler i forbindelse med arbeid på en "superstructure" (overbygning) som hovedselskapet bygde. Sjefsingeniøren sa at det ville være trygt å jobbe på søylen 48 timer etter at "formene" til den var tatt av. Søylen ble ikke

belastet før fire dager etter at formene ble tatt av. Den etterfølgende dagen kollapset søylen. Dette medførte alvorlige skader og dødsfall. Hovedselskapet ble holdt erstatningsansvarlig overfor sine ansatte, og rettet som følge av det erstatningskrav mot sjefsingeniørens firma. Spørsmålet var om sjefsingeniøren hadde utvist tilstrekkelig ”reasonable care” i utøvelsen av sitt yrke. Domstolen stilte da spørsmål til om han selv skulle ha undersøkt søylens kvalitet, herunder når den kunne legges vekt på, eller om det var tilstrekkelig at han bygde sin informasjon på generelt grunnlag for tilsvarende tilfeller uten å spesifisere dette. Domstolen slo klart fast at sjefsingeniøren i dette tilfelle ikke hadde utvist tilstrekkelig ”reasonable care”. Sjefsingeniøren burde blant annet ha sett og kontrollert søylens kvalitet, dette også på grunn av at værforhold kunne spille inn. Sjefingeniøren unngikk heller ikke ansvar ved at en av hans underingeniører hadde bemerket at søylen ikke så trygg ut. Underingeniøren burde da ha gjort mer for å opplyse hovedselskapet om søylens kvalitet, eller gjort mer for å få stoppet arbeidet. Videre medførte det ikke ”contributory negligence” for hovedentreprenøren ved å fortsette med arbeidet etter underingeniørens utsagn.

Ved vurderingen av hvorvidt profesjonsutøveren har opptrådt uaktsomt må man med andre ord både se hen til de alminnelige krav som stilles til profesjonsutøveren etter profesjonens normer, samt særlige konkrete forhold som kan påvirke bedømmelsen. Et noe spesielt forhold ble tatt opp i Rosenthal v. Blum, (Tex.Civ.App.1977) 529 S.W.2d 102. I denne dommen ble en lege holdt ansvarlig for uaktsom feildiagnosering av sin pasient. Pasienten hadde blitt utsatt for en bilulykke, hvor han selv ikke var skyld i kollisjonen, og derav pådratt seg en alvorlig skade. Pasienten hadde tidligere blitt behandlet av legen for skade på øvre ryggvirvler i nakkeregionen, (cervikal spinoser). Legens diagnose av den nye skaden var “... muscle tightness in the upper right and left trapezius muscles with some limitations of motion due to the discomfort in the cervical spine”. Legen ble kontaktet av skadevolders forsikringsselskap for å få en avklaring av skadens omfang. Dette skulle benyttes som grunnlag for beregning av erstatningsutbetalingen. Legen kontaktet deretter sin pasient og videreformidlet tilbudet om oppgjør på grunnlag av legens diagnose av den siste skaden. Legen var således fullt klar over at det var hans diagnose det ville bli bygget på ved erstatningsoppgjøret. På bakgrunn av informasjonen fra legen godtok skadelidte oppgjøret.

I ettertid viste det seg at diagnosen var feil, og at legen hadde opptrådt uaktsomt ved diagnoseringen og således også ved videreformidlingen av denne til pasienten. Pasienten led økonomisk tap, ved at han godtok for lavt oppgjør. Domstolen slo fast at legen hadde opptrådt uaktsomt. Dette skyltes for det første at legen ikke hadde foretatt tilstrekkelig grundig undersøkelse for å få avdekket det reelle omfang av skaden. For det andre lot ikke legen det gå tilstrekkelig lang tid før vurderingen av skadeomfanget ble foretatt. For det tredje unnlot legen å forhøre seg med sine kollegaer.

Dommen belyser at profesjonsutøverens opptreden vil vurderes etter profesjonens normer og etter de konkrete forhold, samt at ansvaret ikke er begrenset til de typiske informasjonsprofesjonene som "surveyors", "abstractors of title" eller "inspector of goods". En "abstractor of title" er en profesjonsutøver som utferdiger en oppsummering av historien til en eiendom, herunder hvilke rettslige, økonomiske eller offentlige heftelser eller lignende som hviler på eiendommen. Dokumentet sertifiseres av "abstractor of title" og brukes deretter blant annet som grunnlag for eiendomsforsikring.

2.3.2 Skadelidtes forventningsgrunnlag

For at profesjonsutøveren skal holdes ansvarlig må skadelidte C ha hatt tilstrekkelig grunn til å kunne stole på informasjonen.

Dette moment har også i norsk rett vært fremhevet som et grunnleggende vilkår for å kunne ilegge informasjonsansvar. I Rt. 1981 s. 462 uttales det at det må legges vekt på forventningens grunnlag og styrke samt partsrelasjonen.³⁹ Vurderingstemaet under dette momentet vil til dels overlappes med de vurderingsnormer som ble behandlet under punkt 2.3.1. Dette gjelder for eksempel om det gjelder et fagfelt som krever en særlig ekspertise, informasjonens innhold, utforming og forhold rundt dets fremsettelse som kan påvirke aktsomhetsvurderingen av profesjonsutøveren.

---

³⁹ Se punkt 1.2.2 og Hagstrøm, *Obligasjonsrett* s. 810.

I Restatements (Second) of Torts § 552 heter det at profesjonsutøveren kan bli ansvarlig for den skade han har påført, som følge av den “justifiable reliance” skadelidte har hatt til informasjonen. Relevante faktorer vil da blant annet være de forhold som nevnt under første moment, herunder om profesjonsutøveren er særlig kompetent eller handler i en profesjonell sammenheng. Det sentrale er å vurdere de konkrete forhold som kan ha gitt skadelidte en rimelig og berettiget grunn til å stole på informasjonen.

Det er med andre ord nødvendig, men ikke tilstrekkelig at skadelidte har bygget på den konkrete feilaktige informasjon fra avgiver. Skadelidte må i tillegg ha hatt en rimelig og berettiget grunn for å bygge på informasjonen. Vurderingen er objektiv og avgiver av informasjonen kan ikke holdes ansvarlig for skadelidtes feilaktige oppfatning av forholdene eller på annen måte ”foolish nature of the plaintiff’s conduct”.⁴⁰

I visse tilfelle kan slik ufornuftig opptreden tale for at skadelidte faktisk ikke har bygget på informasjonen. Intet normalt intelligent, erfarent og utdannet person kunne anses å ha rimelig og berettiget grunn til å bygge på følgende utsagn: ”... that glasses, once fitted, will alter shape and adapt themselves to the eye”.⁴¹

I tidligere amerikansk rett har det vært betydelig større fokus på skadelidtes plikter. Domstolene fokuserte da ofte på ”caveat emptor” og skadelidtes ”duty” til å beskytte seg selv, ved å for eksempel holde seg selv godt informert.⁴² I nyere tid legger domstolene mindre vekt på slike argumenter. Synsmåten kan imidlertid fremdeles være relevante, og

---

⁴⁰ Se samme retning William L. Prosser og W. Page Keeton, *Prosser and Keeton on the law of torts*, 5. utg. (St. Paul, Minnesota 1984) s. 750.

⁴¹ Jf. H.Hirschberg Optical Co. v. Michaelson, (1901), 1 Neb., Unof., 137, 95 N.W. 461. For tilsvarende oppfatning, se også Ellis v. Newbrough, (1891), 6 N.M. 181, 27 P. 490.

⁴² Sml. Prosser og Keeton s. 751.

avhengig av de konkrete forhold også tillegges betydelig vekt.⁴³ Skadelidte må uansett utvise vanlig aktsom og forsvarlig opptreden når han bygger på informasjonen. Dersom skadelidte er en vanlig borger, i motsetning til profesjonsutøveren som ofte er spesialist innenfor fagområdet, skal det mye til før skadelidtes krav kan avskjæres på denne bakgrunn. Det kan derfor sjelden stilles for høye krav til skadelidtes oppfattelse av riktigheten av informasjonen. Om skadelidte på den annen side også skulle være ekspert innenfor saksområdet, øker kravene til vurderingen av skadelidtes aktsomme oppfattelse, samt at skadevolder ikke på samme måte fremstår som den spesialiserte og profesjonelle i forholdet. I slike tilfelle kan skadelidte i mindre grad sies å ha rimelig og berettiget grunn til å bygge på informasjonen.

2.3.2.1 Krav til informasjonens innhold

Når skadelidte har hatt rimelig og berettiget grunn til å bygge på informasjonen, blir spørsmålet om hva slags type informasjon skadevolder kan holdes ansvarlig for.

I utgangspunktet kan skadevolder holdes ansvarlig for all informasjon som har gitt grunnlag for at skadelidte har foretatt den tapsbringende transaksjon eller handling.

I amerikansk rett har det vært skilt ut informasjon som er av en slik karakter at den ikke kan anses relevant for den tapsbringende transaksjon. Dette kan typisk være fordi informasjonen er triviell eller uten noen form for tilknytning til transaksjonen.

Informasjonen må med andre ord ha virket inn på eller ha virket motiverende til den tapsbringende transaksjonen. Dette har vært oppstilt som et skille mellom materiell og ikke-materiell informasjon.⁴⁴ Vurderingen må skje på bakgrunn av de konkrete forhold i den enkelte sak. For eksempel kan alder, hestekrefter og kapasiteten til en bil, eller det

---

⁴³ Sml. *Texas Tunneling Co. v. City of Chattanooga*, 329 F.2d 402, (6 Cir.1964) hvor det fremsettes en klar caveat som skadelidte ikke fester seg ved (oppgavens s. 36 og 37).

⁴⁴ Se Prosser og Keeton s. 753.

faktum at den er brukt være materiell informasjon. Mens for eksempel skadevolders sosiale, politiske eller religiøse tilknytning på den annen side har vært ansett ikke-materiell.⁴⁵

Det har videre blitt oppstilt en grense mellom ytringer om mening og ytringer om fakta. I utgangspunktet er det informasjon om fakta man kan få rimelig og berettiget grunn til å bygge på. En ytring fra en takstmann om at det huset var stort og fint, kan på den ene siden gi kjøper en forventning om god standard og god plass. På den annen side kan det som utgangspunkt allikevel ikke veie like tungt for å ilegge informasjonsansvar som om takstmannen isteden skulle presisert boarealet til 165 kvm. i taksten, mens det egentlig bare var 135 kvm. En slik opplysning vil være en ytring om fakta, og generelt gi tyngre grunnlag til kjøpers forventninger. De konkrete forhold vil uansett måtte vurderes i hvert tilfelle.

Et eksempel på relevant informasjon finner vi i *Kent v. Bartlett*, (1975) 49 Cal.App.3d 724, 122 Cal.Rptr. 615. I denne dommen ble en ”surveyor” (landmåler) holdt ansvarlig etter en uaktsomt utført oppmålingsforretning. Saksforholdet var at en eiendom skulle deles i to deler, A og B. Oppdragsgiver, Wisheart, hadde oppført hus, mur og oppkjørsel på nordre del av eiendommen. Wisheart leide så inn landmåleren, Bartlett, til å måle opp den nordre del til del A, og resten til del B. Under oppmåling døde Wisheart og Bartlett fullførte arbeidet etter ønske fra dødsboet. Bartlett førte uaktsomt opp deler av del A, hvor det stod en mur og oppkjørsel, på målebrevet til del B. Hr. og fru Kent kjøpte deretter hele eiendommen, og ble opplyst at eiendommen var delt i to, hvor hus, mur og oppkjørsel tilhørte del A. Senere solgte Kent først del A til en kjøper, Hunter, og senere del B til en annen kjøper, Hayashi. På grunnlag av oppmålingskartet, utført av Bartlett, skulle Hayashi oppføre et hus på del B. Ved besiktigelse av eiendommen fant man ut at huset ikke lot seg oppføre, fordi mur og oppkjørsel lå der kartet viste at del B lå uten noen konstruksjoner på. Dette medførte delvis forlik, hvor de fleste parter led økonomisk tap, herunder også Hr. og

---

⁴⁵ Se *Farnsworth v. Duffner*, (1891), 142 U.S. 43, 12 S.Ct. 164, 35 Led. 931.

fru Kent. Bartlett ble deretter holdt ansvarlig for hans uaktsomme opptreden. Videre nevner domstolen hvem som i generelle trekk tilhører en del av den ”forutsigbare” gruppen av personer som ville bygge på informasjonen. Selv om oppmåleren ikke kunne vite konkret hvem som kunne lide økonomisk tap som følge av denne feilen, anså man allikevel gruppen av potensielle skadelidte som relativt definert og angitt. Den gruppen var avgrenset til fremtidige kjøpere eller leiere. Dette var ifølge domstolen en tilstrekkelig avgrenset gruppe til at oppmåleren kunne forutse at hans feilinformasjon kunne bli bygget på av denne definerte og avgrensede gruppen. Videre fremheves det en forskjell fra denne saken og til *Rozny v. Marnul*, (1969) 43 Ill.2d 54, 250 N.E.2d 656 som omhandlet omtrent samme forhold og profesjon. I *Rozny v. Marnul* hadde, i motsetning til denne saken, en ”surveyor” gitt en garanti for nøyaktigheten av oppmålingen. I denne saken anså man allikevel ikke det faktum at Bartlett ikke hadde gitt noen slik garanti, for tilstrekkelig motargument mot ansvar. Det ble fremhevet en rekke andre momenter som talte for ansvar. Disse faktorene var for det første at ansvar i fremtiden var begrenset til en relativt avgrenset definert gruppe, og at i denne gruppen som utgangspunkt bare en kontraktspartner ville tape penger.⁴⁶ For det andre ble det ansett som en uønsket konsekvens at en uskyldig skulle bære tapet/ansvaret for en profesjonels feil. For det tredje ville det faktum at profesjonsutøveren i slike tilfeller holdes ansvarlig overfor en uskyldig tapslidende, som hadde stolt på informasjonen, bidra til økt aktsomhet fra profesjonen som helhet.

Videre påpekes det at ”privity of contract” ikke var til hinder for ansvar i dette tilfelle, og at profesjonsutøveren også må utvise aktsom utøvelse av sin profesjon, ikke bare overfor sin kontraktspartner, men også overfor de tredjemenn hans kontraktspartner kan komme til å benytte informasjonen overfor. Det forhold at profesjonsutøveren handler i form av den stilling/profesjon han utøver, vil medføre at skadelidte på det grunnlag kan få rimelig og berettiget grunn til å bygge på hans informasjon.

---

⁴⁶ Sml. ”flodbølgeargumentet” under pkt. 2.3.3.

2.3.3 Forholdet mellom profesjonsutøveren og skadelidte

Man kan formidle feilaktig informasjon i den tro at den er korrekt. Årsaken til feilen kan for eksempel følge av uaktsomhet i innhenting, uaktsomhet i videreformidling eller mangel på spesiell kompetanse som kreves innenfor visse profesjoner. Når uaktsomme ord medfører fysisk skade på person eller eiendom gjelder det også i USA bare vanlig krav til adekvat årsakssammenheng. Det er først når skaden utelukkende referer seg til ikke-integritetstap at domstolene har funnet skadepotensialet for usikkert, og dermed sett et behov for ytterligere begrensninger.

Da et informasjonsansvar dekker ikke-integritetskrenkelser kan det forhold oppstå at informasjonen kan virke tapsbringende på en udefinierbar størrelse skadelidte. Når først A har skrevet ned eller på annen måte formidlet informasjonen har han ikke lenger kontroll over hvem som vil bygge på informasjonen. For at profesjonsutøver A skal kunne holdes ansvarlig for den feilaktige informasjon må As informasjon ha vært ment for C. Med andre ord må det foreligge et særlig forhold mellom A og C. Dette momentet søker således å forhindre at A skal kunne bli erstatningsansvarlig overfor en uavgrenset gruppe av skadelidte i en uendelig fremtid. Dette ble allerede påpekt av dommer Cardozo i *Ultramares Corp. V. Touche* (1931) 174 N. E. 441, 444. Det uaktsomme ord kan utsette skadevolderen for et ansvar "... in an indeterminate amount for an indeterminate time to an indeterminate class".⁴⁷ Dette problemet har medbrakt mye internasjonal debatt og drøftelser, særlig i anglo-saksisk rett. Videre er det klart at de tilsvarende hensyn som ligger til grunn for den strengere begrensningen etter "foldbølgeargumentet" også er høyst relevante i norsk rett.⁴⁸

I erstatningsretten søker man som hovedregel å avgrense ansvaret for skadevolder mot de upåregnelige tap. Utgangspunktet er at skadelidte selv må bære risikoen for tap som ut fra

---

⁴⁷ Se Hagstrøm, *Obligasjonsrett* s. 809

⁴⁸ Jf. Rt. 2008 s. 1078 avsnitt 26, Hagstrøm op.cit. s. 809 og "Informasjonsansvar" s. 203.

en objektiv vurdering må anses som upåregnelige. Med andre ord en avgrensning mot typetilfeller av tap hvor tapets karakter må anses som upåregnelig. Dette medfører at selv om momentene etter informasjonsansvaret, herunder også flodbølgeargumentet, taler for ansvar må fremdeles de alminnelige vilkår for erstatning være oppfylt. I typetilfeller som i Rt. 2008 s. 1078 vil avgrensinger etter påregnelighetsbetraktninger i seg selv ikke ha stor betydning. Sett fra en takstmanns ståsted, vil det være påregnelig at en uaktsom feilangivelse av areal i en boligsalgsrapport vil medføre økonomisk tap for den eller de som måtte bygge på taksten ved kjøp, pant eller annet lån. For eksempel vil enhver erverver i fremtiden betale for mye for eiendommen, og således lide et økonomisk tap.

”Flodbølgeargumentet” oppstilles dermed av behov for å avgrense tapets omfang av hensyn til skadevolder. Den viktigste avgrensningen fra profesjonsutøverens ståsted vil være avgrensningen mot antall skadelidte. At en takstmann skal kunne bli møtt med en flodbølge av erstatningskrav i uoverskuelig fremtid for en uaktsom feil, kan i mange tilfeller være urimelig. På den annen side kan man stille spørsmålstegn ved hvor langt man kan strekke denne begrensningen i en takstmanns ansvar på bakgrunn av dette argumentet. For eksempel er det naturlig å tenke seg at en takstmann vil trekke tilbake en uriktig takst eller i det minste korrigere den uriktige opplysningen i taksten, slik at den ikke skal villede flere tredjemenn når feilopplysningen først er oppdaget. For andre profesjoner kan det imidlertid være meget vanskelig å trekke tilbake opplysningene. For eksempel i de tilfelle det utstedes sertifikater på mengde og kvalitet av olje som sendes med tankskip. Disse sertifikatene følger deretter lasten helt til destinasjonsmålet, mens lasten ofte skifter eier en rekke ganger på veien til destinasjonsmålet. Det blir med andre ord vanskelig å sette opp klare avgrensningskriterier for denne type tap. Man henvises dermed til en konkret vurdering av hvert enkelt skadetilfelle for seg, og heller ha visse retningslinjer å støtte seg til. Slike retningslinjer kan blant annet belyses ved noen typetilfeller fra amerikansk rett.

Som nevnt kan profesjonsutøver A bli ansvarlig både overfor medkontrahent B eller skadelidte C. Om informasjonen har blitt gitt direkte til skadelidte vil den som oftest også være basert på kontrakt. Skadelidte vil da i amerikansk rett kunne velge om han ønsker å

basere "right of action" under Restatements (Second) of Torts § 552 eller i henhold til den avtalen som informasjonen ble gitt. I mange tilfeller vil informasjonen være gitt direkte til skadelidte C, mens profesjonsutøveren A blir betalt av medkontrahenten B. For eksempel når en selger av bønner engasjerer en offentlig veier til å veie opp bønnene og deretter utstede et sertifikat, vil veieren gjennom sin uaktsomhet være ansvarlig overfor kjøperen av bønnene som oppveieren gir sertifikatet direkte til, for det økonomiske tapet kjøperen lider ved overprisen.⁴⁹ Direkte formidling av informasjonen til skadelidte er derimot ikke nødvendig for å statuere ansvar. Som utgangspunkt ville oppveieren i eksempelet over være like ansvarlig selv om han ga sertifikatet til selgeren B, som igjen skulle videreformidle det til kjøperen C.

Etter § 552 ordlyd gjelder ansvaret i utgangspunktet bare overfor de personer "for whose benefit and guidance it is supplied". Informasjonsansvaret i USA og til dels i Norge har en grenseflate mot "fraud" (svik) situasjoner. Det vil her være en forskjell i hvor stor personkrets av skadelidte som kan holde profesjonsutøveren ansvarlig. Ved tilfeller av svik kan som utgangspunkt enhver person som informasjonsformidleren har søkt å influere, holde skadevolderen erstatningsrettslig ansvarlig etter Restatement of torts § 531. Ved spørsmål om informasjonsansvar stilles det derimot strengere krav til hvilke skadelidte som kan holde profesjonsutøveren ansvarlig. Skadeldite må være en person som på forhånd var kjent eller som på forhånd tilhørte en avgrenset gruppe av personer. Personkretsen er likevel ikke avgrenset til personer som profesjonsutøveren på forhånd visste hvem var ved navn eller lignende. Det sentrale er at profesjonsutøveren avgir informasjon, som han er klar over at en bestemt person eller en person i en avgrenset gruppe, kommer til å få tilgang til i fremtiden og med høy sannsynlighet kommer til å bygge på ved en senere anledning.⁵⁰ Det er på tilsvarende måte tilstrekkelig at profesjonsutøveren vet at informasjonen vil bli benyttet overfor en person, eller overfor en person i tilsvarende avgrensede gruppe. For eksempel må takstmenn være klar over at deres takst vil bli benyttet overfor en bestemt avgrenset gruppe av personer, hvor alle vil være potensielle kjøpere av huset. Denne

---

⁴⁹ Se tilsvarende *Glanzer v. Shepard*, (1922) 233 N.Y. 236, 238, 135 N.E. 275, 23 A.L.R. 1425.

⁵⁰ Se Prosser og Keeton s. 743-747.

gruppen vil være tilstrekkelig avgrenset, selv om det skulle være tusenvis av potensielle kjøpere. Alle potensielle kjøpere vil bygge på taksten på samme grunnlag, herunder at den skal være profesjonell, objektiv og utført av en særlig kompetent person, noe også takstmann vil være klar over uansett hvem som skulle ende opp som kjøper. Forutsetningen er i et hvert tilfelle at den endelige kjøper faktisk var del av denne avgrensede gruppen av potensielle kjøpere. Skulle kjøperen avvike fra kriteriene for personer i den avgrensede gruppen, ved at han for eksempel ikke har taksten som vurderingsgrunnlag ved kjøpet eller at han er vel så kvalifisert eller kompetent som takstmannen til å vurdere eiendommen, kan han falle utenfor gruppen som kan holde takstmannen ansvarlig. For eksempel kan en hotellmagnat ønske å kjøpe opp et helt kvartal av leiligheter for å bygge et nytt hotell. Han er klar over hvor stort kvartalet totalt er og hvilken bygningsmessig forfatning det er i, og setter på det grunnlag av et forholdsmessig beløp til å kjøpe opp alle leiligheter i kvartalet. At taksten til en leilighet således skulle oppgi et kvalifisert feil boareal kan som utgangspunkt ikke medføre at hotellmagnaten i ettertid kan komme tilbake for å kreve prisavslag. I et slikt tilfelle vil også andre momenter tale mot informasjonsansvar for takstmannen, herunder at han ikke bygde på taksten, men det belyser også det faktum at personen må tilhøre den avgrensede gruppen av personer. Dermed kan også en avgrensning av personer kunne spille inn ved vurderingen av om profesjonsutøveren kan holdes ansvarlig etter informasjonsansvaret.

Det kan for eksempel tenkes at navn og identitet, til den som skal bygge på informasjonen, blir gitt til profesjonsutøveren. En slik presisering kan tale for å avgrense profesjonsutøverens ansvar, men man må i hvert tilfelle se hen til andre relevante momenter som kan spille inn. Avhengig av de konkrete forhold kan det tenkes at profesjonsutøveren også i et slikt tilfelle kan holdes ansvarlig overfor andre. Om det finner sted en tilsvarende transaksjon til en tilsvarende person, eller person innenfor samme avgrensede gruppe, kan en identifisering av mottaker få mindre vekt. Men om det var underforstått mellom de opprinnelige parter at informasjonen ikke skulle benyttes overfor andre enn den navngitte personen, vil dette tale mot at profesjonsutøveren skal kunne holdes ansvarlig overfor andre enn den på forhånd identifiserte.

For eksempel om B forhandler om kreditt fra bank X. Banken krever revisjon av en statsautorisert revisor. B engasjerer et uavhengig revisorfirma til å foreta en revisjon av B, med det formål å benytte revisjonen som grunnlag for lån hos bank X. Revisorfirmaet påtar seg oppdraget under forutsetning av at revisjonen bare skal brukes/videreformidles overfor bank X. Bank X faller fra, men B benytter så revisjonen for å få lån i bank Y uten å opplyse revisorfirmaet om dette. Det viser seg så at revisjonen er så dårlig utført at den gir et totalt forvrengt bilde av B sin økonomiske tilstand. Bank Y pådrar seg derfor økonomisk tap, men revisorfirmaet kan ikke holdes ansvarlig etter informasjonsansvaret, fordi informasjonen på forhånd ble spesifisert til å utelukkende skulle benyttes overfor bank X og ingen andre.⁵¹ Dersom B derimot ikke hadde spesifisert at revisjonen utelukkende skulle benyttes overfor bank X til revisorfirmaet, men bare at B planla å bruke den som grunnlag for et lån på kr. 500.000,-, og at han har bank X i tankene for lånet, taler mer for å holde revisorfirmaet ansvarlig. Så fremt tilsvarende transaksjon finner sted overfor bank Y, kan revisorfirmaet holdes ansvarlig overfor bank Y, dersom denne skulle bygge på revisjonen og lide et økonomisk tap derav.⁵² Tilsvarende må i alle fall også gjelde dersom B ikke nevner noen bank, men bare at revisjonen skal brukes som grunnlag for forhandling av banklån.

Grensetilfelle kan også oppstå. For eksempel om B, som ønsker å selge bilen sin, sender et brev til A, en ekspert bilmekaniker, og ber han redegjøre for bilens tilstand. B opplyser videre at han deretter sannsynligvis vil videresende tilstandsrapporten til C, som B forteller til A, er en potensiell kjøper. Avhengig av de konkrete forhold kan det både argumenteres med at tilstandsrapporten utelukkende var for B, eller at den var for B eller en tilsvarende avgrenset gruppe av personer tilsvarende B.⁵³

---

⁵¹ Jf. Restatements (second) of Torts § 552 kommentar, (fra nettbaserte databasen Westlaw International (www.westlawinternational.com)) illustrasjon 5.

⁵² Op.cit. illustrasjon 6.

⁵³ Op.cit. illustrasjon 8.

I det følgende vil forholdet mellom profesjonsutøveren og skadelidte belyses ved amerikanske dommer, hvor ulike konkrete forhold har spilt inn. I *M. Miller Co. v. Central Contra Costa Sanitary District*, (1961) 198 Cal.App.2d 305, 18 Cal.Rptr. 13 ble det lagt ut anbud på legging av nye avløpsrør. Staten engasjerte en rekke kvalifiserte ingeniører til å foreta diverse tester av grunnen. Disse testene skulle danne grunnlaget for anbudsrundene. Anbud ble deretter lagt inn av M. Miller Co. i henhold til testene. Testene viste seg senere å være uaktsomt utført, blant annet ved at det ikke hadde blitt avdekket ustabil masse i deler av jorden. Ingeniørene ble holdt ansvarlige, selv om det i kontrakten mellom delstaten og M. Miller, fremgikk at M. Miller ikke kunne holde staten eller noen av dets "assistant" ansvarlige for riktigheten av rapporten. Ingeniørene ble ansett som uavhengig kontraktspart og ble holdt ansvarlige overfor M. Miller. Det ble også uttalt at prinsippet om "privity of contract" ikke er til hinder for at ingeniørene i dette tilfelle kunne holdes ansvarlige overfor skadelidte tredjemenn, som ikke var parter i avtalen mellom staten og ingeniørene. Domstolen fant støtte i *Biakanja v. Irving* (1958) 49 Cal.2d 647, 320 P.2d 16, 65 A.L.R.2d 1358 og uttalte at "privity of contract" ikke er til hinder for ansvar overfor skadelidte tredjemenn når transaksjonen i henhold til kontrakten var ment å ha virkning for tredjemann, og at mulig skade for tredjemann var forutsigbart. Videre vil graden av sannsynlighet for skade for tredjemann, graden av årsakssammenheng mellom skadevolders handling og skaden samt formålet med å forhindre fremtidig skade ha relevans i denne vurderingen, jf. *Lucas v. Hamm* (1961) 56 A.C. 604, 609, 15 Cal.Rptr. 821, 823, 364 P.2d 685, 687. Tilsvarende ville ingeniørene også være ansvarlige overfor M. Millers underleverandører, som på grunnlag av samme rapport, tar på seg deler av arbeidet.⁵⁴

Texas Tunneling Co. v. City of Chattanooga, (6 Cir.1964) 329 F.2d 402 gjaldt omtrent det samme saksforhold som *M. Miller Co. v. Central Contra Costa Sanitary District* (1961). Ingeniørfirmaet var i dette tilfelle hyrt inn av en byggherre for å foreta en rekke tester i forbindelse med et byggeprosjekt. I dette tilfelle satt ingeniørfirmaet på opplysninger som

---

⁵⁴ Op.cit. illustrasjon 9.

de glemte å legge ved rapporten. Texas Tunneling var underentreprenør og bygde blant annet på rapporten ved sitt anbud. I denne saken ble derimot betydningen av en presis ”caveat” fremhevet. Det gjaldt en fraskrivelse av nøyaktighet og ansvar fra ingeniørfirmaets side. Videre at rapporten ikke var del av kontrakt 15, samt at ”... this information is not guaranteed and any bids submitted must be based on the bidders own investigation and determination”. Den manglende informasjonen i rapporten gjaldt diverse ”core samples”, og ville ha betydning for omfanget av arbeidet underentreprenøren påtok seg ved anbudet. Underentreprenøren stilte ingen spørsmål ved den sentrale manglende informasjonen ved kontraktsforhandlingene, selv om underentreprenøren også selv var klar over at dette var sentral informasjon som ville ha betydning for omfanget av deres arbeid. Videre kunne forholdet til ”caveat” i en tilsvarende sak stilt seg annerledes dersom partene hadde stått hverandre nærmere. Det fremheves blant annet at ingeniørfirmaets medkontrahent i større utstrekning ville kunne se bort fra en slik ”caveat”. Det talte også mot ansvar at underentreprenøren hadde ”hoppet ut i det”, uten å se seg for. Med andre ord tatt en kalkulert risiko ved anbudet. Domstolen fant dermed at å statuere ansvar i et tilfelle som dette, ville være å strekke ansvaret for vidt.

I *Granberg v. Turnham*, (1958) 166 Cal.App.2d 390, 333 P.2d 423 skulle Granberg selge en eiendom bestående av to parseller, den ene regulert til R-1 (utelukkende bolig formål) og den andre til C-2 (mulighet for tilknyttet drivhus). Dette ble videreformidlet til eiendomsmegler A. Eiendomsmegleren opplyst uaktsomt om feil reguleringsformål, C-2 for hele eiendommen, til et eiendomsformidlingselskap. Denne informasjon ble så brukt i et eiendomsformidlingselskaps katalog over ledige parseller. Denne katalogen ble hver måned utgitt til om lag 1000 potensielle kjøpere av eiendom, hvor informasjonen også ble formidlet til C. C ønsket utelukkende C-2 regulert eiendom og bygde dermed på feilinformasjonen i katalogen, og kjøpte en av Granberg sine parseller. Når reguleringsformålet senere ble avklart, ble kjøpet av eiendommen hevet. Granberg led dermed et økonomisk tap. Megler Turnham ble holdt ansvarlig for hennes underordnedes uaktsomme formidling av informasjonen. Det hadde heller ingen betydning at informasjonen først hadde blitt gitt til et ”real estate board” som et mellomledd, før den

senere hadde blitt videreformidlet til kjøper. Det ble påpekt at den juridiske konsekvens er den samme som om informasjonen skulle ha vært videreformidlet direkte av megleren til kjøperen. Videre uttalte domstolen at samme ansvar gjelder overfor profesjonsutøveren dersom informasjonen formidles til en person, med den hensikt at den skal videreformidles av denne til "... another and acted upon by him and which are repeated and acted upon to his injury gives the person so acting the same right to relief as if the representations had been made to him directly", jf. *Simone v. Mckee*, (1956) 142 Cal.App.2d 307, 313, 298 P.2d 667, 671.

Et av de viktigste argumentene mot å ilegge informasjonsansvar er som nevnt det såkalte flodbølgeargumentet. Behovet for en strengere begrensning enn de som tradisjonelt er utviklet i erstatningsretten, herunder adekvansregelen, er fremtredende på grunn av arten av den "skadevoldende" handling. Informasjon kjenner ingen grenser. Når først en profesjonsutøver har avgitt informasjonen, for eksempel i skriftlig form eller over nett, kan i teorien alle til enhver tid lese og bygge på informasjonen, så fremt den ikke er avgrenset på andre måter fra å nå offentlighetens syn eller lignende. I amerikansk rett er det dommer Cardozos formulering som best kan sammenfatte betenkelighetene ved et allment informasjonsansvar.⁵⁵

"If liability for negligence exists, a thoughtless slip or blunder, the failure to detect a theft or forgery beneath the cover of deceptive entries, may expose accountants to a liability in an indeterminate amount for an indeterminate time to an indeterminate class. The hazards of a business conducted on these terms are so extreme as to enkindle doubt whether a flaw may not exist in the implication of a duty that exposes to these consequences." (*Ultramares Corp. v. Touche, Niven & Co.*, (1931) 255 N.Y. 170, 174 N.E. 441.

---

⁵⁵ Jf. Hagstrøm, *Obligasjonsrett* s. 809.

Ultramares Corp. v. Touche, Niven & Co., (1931) 255 N.Y. 170, 174 N.E. 441 gjaldt et regnskapsfirma, Touche, Niven & Co. som fikk i oppdrag av firmaet Fred Stern & Co. Inc., å gjennomgå og utarbeide en oversikt over selskapets finansielle situasjon, herunder dets balanse. Touche, Niven & Co. visste ikke spesifikt overfor hvem regnskapet ville bli fremlagt, men visste at vanlig forretningsførsel var at det ville bli forelagt til aksjonærer, banker, kreditorer, kjøpere og selgere avhengig av behovet for det. Det ble således trykt opp 32 sertifiserte eksemplarer til bruk overfor de nevnte parter. Således kunne det bli brukt i et meget mangfoldig formål og omfattende omfang. I virkeligheten var firmaet insolvent, noe firmaets eiere forsøkte å skjule ved å sette opp en rekke uriktige poster. En grundigere undersøkelse fra Touche, Niven & Co. hadde avslørt dette. Videre ville mest sannsynlig en dyktig og skeptisk regnskapsfører fått mistanke ved gjennomgangen av de forskjellige debet og kredit tallene. Fred Stern & Co. søkte så om lån hos Ultramares Corp, og fikk dette mot å fremlegge det sertifiserte regnskapet. Domstolen fremhever at det må skilles mellom fysiske handlinger og fysiske skader i forhold til de rene økonomiske tap som følge av feilinformasjon. Det må i tilfelle som dette trekkes en strengere avgrensning. I motsetning til i Glanzer v. Shepard (1922) og for eksempel Wolfskehl v. Western Union Tel. Co., 46 Hun 542, hvor et telegrafselvskap etter avtale med kontraktspart skulle sende en melding til tredjemann, men ved uaktsomhet sendte feil melding, som medførte at tredjemann ble tapslidende, er partsforholdet og informasjonens hensikt her mer ubestemt. I de to nevnte sakene skulle informasjonen benyttes som grunnlag for "the end and aim of the transaction". I denne saken skulle derimot informasjonen benyttes til et mer ubestemt formål. Videre var det heller ikke i denne sak like stor nærhet i partsforholdet som i de to nevnte saker. Regnskapsfirmaet Touche, Niven & Co. ble dermed ikke holdt ansvarlige.

I International Products Co. v. Erie R.R. Co., (1927) 244 N.Y. 331, 155 N.E. 662, 56 A.L.R. 1377, hadde et importfirma inngått avtale med et jernbaneselskap om å ta imot og oppbevare varer som kom fra utlandet. Importøren ønsket å forsikre varene og ba om lokaliseringen til varehuset. Feil varehus ble oppgitt, noe som medførte at forsikringen ikke gjaldt for varene. I denne sak er det i motsetning til i Ultramares v. Touche, Niven & Co. (1931) klare partsforhold, hvor profesjonsutøveren hadde en særlig anledning og kunnskap

om alle fakta, hvoretter en særlig plikt oppsto til å rette opp feilaktig informasjon når en oppdaget forholdet. Ved et slikt tilfelle kan man omtrent sidestille informasjonen med en "warranty". Videre uttales det at grensen for ansvar etter informasjonsansvaret allerede er trukket relativt langt, ved at man i alle fall hadde trukket en vid grense i *Jaillet v. Cashman*, (1923) 235 N.Y. 511, 139 N.E. 714 og *Courteen Seed Co. v. Hong Kong & Shanghai banking Corporation*, (1927) 245 N.Y. 377, 381, 157 N.E. 272, 273, 56 A.L.R. 1186. I det første tilfelle ble en yter av informasjon til børsens "ticker" tjeneste ikke holdt ansvarlig overfor en av meglerens kunder, for konsekvensene av at kunden stolte på uaktsomt uriktig publisert informasjon fra børstelegrafen. Å statuere ansvar i et slikt tilfelle kunne raskt sidestilles med å holde avisene ansvarlig overfor alle lesere av den. I det andre tilfelle ble det uttalt at man ikke kan holdes ansvarlig for ord, med mindre de er ytret direkte, med kunnskap eller varsel om at de vil bli handlet deretter. Videre må informasjonen være formidlet til en person som yteren er bundet overfor, av en eller annen form for pliktforhold ut ifra kontrakt eller annet offentlig handlingsnorm, til å handle aktsomt og i henhold til god skikk. Om man i *Ultramares v. Touche, Niven & Co.* (1931) skulle ha statuert ansvar ville grensen ha vært strukket enda nærmere de to sistnevnte saker. Ansvar bør ikke strekkes til å omfatte nær samme personkrets som ved tilfellene av "fraud". Dette blant annet fordi det ved informasjonsansvar ikke er krav til hensikt til å bedra, men derimot bare snakk om uaktsomhet eller annen unøyaktighet.

Retten i *Ultramares v. Touche, Niven & Co.* (1931) uttalte videre at dersom man skulle ha statuert ansvar i dette tilfellet, ville ansvaret ha favnet for vidt. For eksempel kan det tenkes at noen advokater har deltatt i en obligasjonsutstedelse, og i den forbindelse oversett en vedtekt eller avgjørelse. Advokatene kunne da risikert å bli holdt ansvarlig for deres utsagn om holdbarhet/gyldighet av en delstatsobligasjon eller obligasjon utstedt av et firma, overfor investorene, i samme utstrekning som advokatene vil være ansvarlig for deres rådgivning overfor klienter. Tilsvarende kunne da et "abstractor of title" firma, som arbeider med å fremskaffe en eiendoms "finansielle og rettslige historie", bli ansvarlige for all feilinformasjon overfor kjøpere. Kjøpere behøver da for det første ikke å se seg nevneverdig for og for andre slipper de å betale for forsikring mot eventuelle ukjente krav

på eiendommen, fordi et eventuelt tap uansett kunne dekkes av informasjonsansvaret. I amerikansk rett konkluderes det derfor med at i et tilfelle som dette, hvor profesjonsutøveren ikke har handlet ved "fraud", eller uten å tro på at det er noen mulighet for at de oppgitte tall er korrekte, men bare har gjort en ærlig feil, så må ansvaret for profesjonsutøveren begrenses til det ansvar som følger av kontrakten. Dermed kan han ikke holdes ansvarlig overfor enhver ukjent tapslidende tredjemann.

Regelen i *Ultramares v. Touche, Niven & Co.* (1931) er videre bekreftet med omtrent samme faktagrunnlag i *O'Connor v. Ludlam*, (2. Cir.1937) 92 F.2d 50 og i *Blank v. Kaitz*, (1966) 350 Mass. 779, 216 N.E.2d 110. Begge disse sakene gjaldt også "accountants" som hadde handlet uaktsomt, og tredjemenn som hadde bygd på denne informasjonen. I første saken ble spørsmålet om ansvar stilt som et spørsmål om svik, fordi man i henhold til *Ultramares v. Touche, Niven & Co.* (1931) anså at de skadelidte ikke var tilstrekkelig nære til å kunne omfattes av informasjonsansvaret. "Fraud" (svik) beskytter en mye bredere klasse av skadelidte. Det kan reises spørsmål om "fraud" dersom profesjonsutøveren for eksempel er klar over at han ikke vet alt av nødvendig informasjon om en sak, men allikevel utgir seg for å sitte inne med all nødvendig informasjon om temaet uten å ta reservasjon. I den andre saken ble det ikke bevist at skadevolderne visste at deres informasjon ville bli benyttet og stolt på av denne typen av skadelidte.

I *Nevada Nat. v. Gold Star Meat Co.*, (1966) 89 Nev. 427, 514 P.2d 110 ble en bank holdt ansvarlig for dens ansattes uaktsomme formidling av informasjon. Den ansatte var assisterende visepresident og leder for bankens avdeling i South Reno og både en godt kvalifisert og lang tids ansatt. Ved forespørsel over telefon fra Gold Star Meat Co. om kredittverdigheten til en potensiell medkontrahent, Holiday Ranch Beef, uttalte den bankansatte at det ville være trygt å gi dem en kreditt på mellom 6-8.000 dollar. Gold Star Meat Co. tok etter dette kontakt med sin egen bank, Guarantee Bank and Trust, Denver, Colorado, som igjen foretok tilsvarende telefonforespørsel og fikk i hovedsak tilsvarende svar. Holiday Ranch Beef var ikke kunde hos banken og den bankansatte hadde ikke annet grunnlag for sin uttalelse enn at morselskapet til Holiday Ranch Beef var innskudshaver

hos banken. I dette tilfelle hadde den bankansatte ingen plikt til å avgi informasjonen, men når han først gjorde det så pliktet han, ved sin stilling og den tillit som man får til en slik stilling, å utøve sine handlinger med ”due care”. Når han videre ikke opplyste at han ikke hadde tilstrekkelig grunnlag å bygge informasjonen på, handlet han ikke aktsomt. Det ble videre vist til *Warshauer v. Bauer Construction co.*, (1960) 179 Cal.App .2d 44, 49, 3 Cal.Rptr. 570, 573 mfl., hvor det uttales at overordnede/bedriften er ansvarlig for dens agenter eller ansattes handlinger, såfremt de handler innenfor deres kompetanse. Dette gjelder også selv om overordnede/bedriften er fullstendig uskyldig og ikke har mottatt noen ytelse eller annen fordel av transaksjonen. Banken ble dermed holdt ansvarlig da det var forutselig at tredjemann kom til å bygge på denne informasjonen. Tredjemann kunne bygge på informasjonen fordi den fremsto som korrekt og begrunnet og avgitt av en kvalifisert profesjonsutøver, som fremsto å handle innenfor hans myndighet og vanlige arbeidsfelt.

Denne dommen er i store trekk lik den mer berømte engelske dommen *Hedley Byrne and Co. Ltd v. Heller and Partners Ltd* [1964] A.C. 465 som baserte ansvar på ”voluntary assumption of responsibility” som skapte ”a special relationship between the parties”. Senere ble dette ansvaret ansett for å favne for vidt og ble innsnevret i *Caparo Industries Plc. v. Dickman* [1990] 2 A. C. 605. Her ble strengere retningslinjer trukket opp for når tilstrekkelig ”proximity” typisk skulle anses å foreligge.⁵⁶ Disse retningslinjene er såpass restriktive at de relativt effektivt begrenser omfanget av tilfeller som kan rammes av et informasjonsansvar.

Et annet tilfelle som belyser grensene mot flodbølgeargumentet i *Ultramares v. Touche, Niven & Co.* (1931) er *Howell v. Betts*, (1962) 211 Tenn. 134, 362 S.W.2d 924. Saken gjaldt noen landmålere (surveyor) som hadde målt opp en tomt i 1934. 24 år senere kjøpte skadelidte denne tomten, med dette oppmålingsdokumentet som grunnlag, og stolte helt og holdent på dets nøyaktighet og beskrivelse. I 1960 oppdaget skadelidte at tomten faktisk var mindre enn oppgitt på oppmålingsdokumentet. De krevde dermed erstatning av

---

⁵⁶ Se Hagstrøm, *Obligasjonsrett* s. 809 og 810.

landmålerne i henhold til informasjonsansvaret. Retten påpekte at "privity og contract" ikke var til hinder for slik erstatning når risikoen for økonomisk skade overfor tredjemann, som følge av uaktsom opptreden fra profesjonsutøveren side, kan forutsees med en viss grad av sannsynlighet ved avgivelse av informasjonen, jf Biakanja v. Irving (1958) og Glanzer v. Shepard (1922). Retten viser imidlertid også til Equitable Bldg. & Loan Ass'n v. Bank of Commerce & Trust Co., (1907) 118 Tenn. 678, 102 S.W. 901, hvor "abstractor" ikke ble holdt ansvarlig for uaktsomt avgitt feilinformasjon til en ektemann. Ektemannens hustru hadde senere brukt dokumentet for å oppta lån i en bank, men profesjonsutøveren ble ikke holdt ansvarlig, da han ikke hadde noen kjennskap til hvilket formål informasjonen skulle benyttes til av ektemannen. Endelig konkluderte retten i Howell v. Betts med at et sted må grensen gå for et slikt informasjonsansvar. Hvis oppmålerne, i et tilfelle som dette, skal kunne holdes ansvarlig overfor så "... unforeseeable and remote purchasers 24 years after the survey, they might, with equal reason, be held liable to any and all purchasers to the end of time". Ingen plikt så vid eller ansvar så grenseløst bør etableres, jf Ultramares v. Touche, Niven & Co.

En annen sak som kan belyse rekkevidden av "flodbølgeargumentet" er Craig v. Everett M. Brooks Co., (1967) 351 Mass. 497, 222 N.E.2d 752. Denne saken gjaldt et tilfelle hvor en hovedentreprenør hadde inngått en kontrakt om å bygge en vei, mens en landmåler/ingeniør hadde inngått en separat kontrakt om å sette opp staker for passasjen til veien, samt kartlegge veien. Sistnevnte utelot uaktsomt visse opplysninger om strekningen, herunder manglende opplysninger om en 4 meter høy topp (14-foot hill) i veien og feilplassering av en rekke staker. Hovedentreprenøren led som følge av dette et økonomisk tap. Ved inngåelsen av kontrakten for oppmåleren var han kjent med at hans arbeid ville bli brukt som grunnlag for hovedentreprenørens arbeid umiddelbart etter. Han var også fullstendig klar over hvem hovedentreprenøren var, og at det således bare var en mulig potensiell skadelidende tredjemann. Ved eventuell feilinformasjon fra skadevolders side var det heller ikke upåregnelig at tredjemann ville lide et økonomisk tap. Med andre ord gjorde ikke hensynene bak flodbølgeargumentet seg gjeldende og oppmåleren ble holdt ansvarlig.

I *Tartere v. Palumbo*, (1970) 224 Tenn. 262, 453 S.W.2d 780 inngikk eiere av en tomt en avtale med en potensiell kjøper. Han skulle i utgangspunktet leie en del av eiendommen. Leieavtalen inneholdt tre alternative klausuler. For det første kunne leietaker senere kjøpe den aktuelle leiedel A. For det andre kunne leietaker kjøpe en annen større del B, med tillegg av et vist straffegebyr om han ikke ville kjøpe del A. Eller så kunne leietaker kjøpe både del A og B. Kjøper av eiendommen ønsket senere bare å kjøpe del B, men trengte i den forbindelse å fradele denne delen til et eget bruksnummer, for å få tillatelse til å drive virksomhet på denne delen. En oppmåler ble engasjert. Oppmåleren satte opp oppmålingspinner midt i oppkjørselen til eierne. Eierne ble da mistenksomme til utstrekningen av den fradelte del B og tok kontakt med sin advokat. Både selgerne og advokaten studerte oppmålingskartene som var utferdiget, og advokaten tok kontakt med oppmåleren. De ble da opplyst at den fradelte delen skulle gå klar av deres eiendom. Kontrakten vedrørende salget ble deretter undertegnet. I ettertid viste det seg at selgers eiendom hadde blitt feilplassert på kartene, slik at grensen faktisk gikk midt gjennom eiendommen til selger. Oppmåleren var i dette tilfelle klar over at den eneste potensielle skadelidte ved en eventuell uaktsomhet fra hans side, utover hans medkontrahent, ville være selgerne av denne delen av tomten. Videre var han klar over at overdragelsen ville bli gjennomført relativt omgående. På tilsvarende måte som i *Glanzer v. Shepard*, (1922) 233 N.Y. 236, 238, 135 N.E. 275, 23 A.L.R. 1425 utgav skadevolder seg her for å være profesjonell og særlig dyktig og kompetent i sin profesjon. Videre fremsto det for skadevolder bare en potensiell skadelidte. Dette i motsetning til *Ultramares Corp. v. Touche, Niven & Co.* (1931), hvor det var en rekke potensielle skadelidte, og i *Howell v. Betts* (1962) hvor ansvaret i tid ble ansett for omfattende. Domstolen konkluderte dermed med at skadevolder hadde påtatt seg arbeidet profesjonelt mot betaling. Han var videre fullt klar over at hans oppmålinger, om de skulle bli brukt, ville bli brukt som grunnlag for avtalen mellom selger og kjøper av eiendommen. Domstolen konkluderer dermed med at synet i *M. Miller Co. v. Central Contra Costa Sanitary District* (1961), ville være den rette norm å legge til grunn for vurderingen av ansvar etter informasjonsansvaret, og fant også støtte for dette i *Prosser, Misrepresentation and Third Persons*, 19 Vand.L.Rev. 231, på sidene 249-250 (1961). Oppmåleren ble holdt ansvarlig.

Ansvar etter uaktsom formidling av uriktig eller mangelfull informasjon har blitt statuert overfor uaktsomme handlinger som har medført person- eller tingsskade, uten at domstolene har funnet å måtte skille dette fra noen som helst annen form for uaktsom handling. Det er bare når det gjelder tilfeller hvor skaden er et rent formuestap at domstolene har problematisert spørsmålet om ansvar i et ukjent eller praktisk talt ubegrenset omfang. På denne bakgrunn har domstolene sett det nødvendig å utforme og følge opp regelen i *Ultramares Corp. v. Touche, Niven & Co. (1931)*.⁵⁷

I amerikansk rett har det imidlertid blitt anerkjent visse tilfellegrupper hvor skadelidte har hatt sterkere grunnlag for krav mot uaktsom skadevoldende profesjonsutøver. Slike tilfeller er typisk hvor det har oppstått et "special relationship" mellom partene, eller hvor det utøves visse "activities". Dette kan medføre at profesjonsutøveren får en særlig plikt til å utøve "reasonable care" for å forhindre ikke-integritetstap.⁵⁸ Dermed kan skadelidte ut i fra de konkrete forhold få særlig og berettiget grunnlag til å stole på informasjonen.

I det følgende skal innholdet av "special relationship" belyses. I *Reynolds v. Murphy*, (2006) 188 S.W.3d 252, 265 saksøkte en abonnent på et finansielt investeringsblad, bladets forfatter og utgiver på forskjellige grunnlag. Saksøker hadde tapt penger etter investeringer i henhold til bladets anbefalinger. Domstolen fant at de saksøkte, da de var utgivere av generelle massemedia dokumenter, var beskyttet etter "First Amendment". Videre uttalte domstolen at det uansett ikke forelå tilstrekkelig "special relationship" mellom skadevolder og skadelidte til at skadevolder kunne holdes ansvarlig etter informasjonsansvaret.

Som nevnt over, vil informasjon utgitt gjennom aviser, blader og andre massemedier som det klare utgangspunkt ikke omfattes av informasjonsansvaret. Dette er slått fast i en rekke

---

⁵⁷ Se Prosser og Keeton s.745.

⁵⁸ Se Prosser og Keeton s. 746, jf. *International Products Co. v. Erie R.R. Co.*, 244 N.Y. 331, 155 N.E. 662, 56 A.L.R. 1377 (1927).

saker.⁵⁹ Et gjennomgående moment i disse sakene er at avisens eller bladets informasjon er av generell natur og tilbys til et relativt bredt og generelt forbrukerpublikum.

Informasjonen er dermed ikke spesielt utformert eller formidlet med tanke på en mottaker eller en avgrenset gruppe av mottakere. Med andre ord vil det vanskelig oppstå noe

”special relationship” mellom skadevolder og skadelidt i slike situasjoner. I *Daniel v. Dow Jones & Co., Inc.*, (1987) 137 Misc.2d 94, 520 N.Y.S.2d 334, 336, 338 ble et slikt forhold mellom partene karakterisert som de tilfeller hvor “... the relationship of the parties, ***

must be such that in morals and good conscience the one has the right to rely upon the other for information, and the other giving the information owes a duty to give it with care”.

Domstolen fant støtte for dette i *International Products Co. v. Erie R.R. Co.* (1927) og *Doyle v. Chatham & Phenix Natl. Bank*, (1930) 253 N.Y. 369, 377, 171 N.E. 574.

Videre ble det henvist til at domstolene i staten New York i lang tid har avslått ansvar for slik nyhetsformidling, jf. *Jaillet v. Cashman*.⁶⁰ Selv om alle har en moralsk forpliktelse til å ikke videreformidle uriktig eller feilaktig informasjon, så vil det ikke foreligge ansvar såfremt det ikke foreligger ”breach of a specific duty to the injured party”.⁶¹ Om ikke en slik avgrensning ble oppstilt kunne man risikere et ubegrenset ansvar, jf. *Ultramares Corp. v. Touche, Niven & Co.* (1931).

Spørsmålet er allikevel om det kan tenkes tilfeller hvor blader eller lignende utgis til en så avgrenset gruppe personer, at ansvar ikke vil bli avskåret fordi det da kan oppstå tilstrekkelig ”special relationship”. Til sammenligning ble som nevnt over eiendomsmegleren holdt ansvarlig for den feilinformasjon som ble utgitt av eiendomsformidlingsselskap til begrensede 1000 potensielle kjøpere i *Granberg v.*

---

⁵⁹ Jf. *MacKown v. Illinois Pub. & Printing Co.*, (1937) 289 Ill.App. 59, 6 N.E.2d 526, *Ginsburg v. Agora, Inc.*, (1995) 915 F.Supp. 733, 734, 738, 739, *First Equity v. Standard & Poor's Corp.*, (1987) 670 F.Supp. 115, 117-118, *Daniel v. Dow Jones & Co., Inc.*, (1987) 137 Misc.2d, 94, 520 N.Y.S.2d 334, 336, 338 hvor en databasert informasjonstjeneste ikke ble holdt ansvarlig fordi det ikke var tilstrekkelig “special relationship” selv om skadelidte tilhørte en noe avgrenset abonnent gruppe.

⁶⁰ Se oppgavens s. 40.

⁶¹ Se samme retning: *Courteen Seed Co. v. Hong Kong & Shanghai Banking Corp.*, (1927) 245 N.Y. 377, 381, 157 N.E 272 og *Demuth Dev. Corp. v. Merck & Co.*, (1977) 432 F.Supp. 990.

Turnham (1958).⁶² Ut i fra hensynet bak denne avgrensningen er det, i et hvert tilfelle hvor et slikt ansvar eventuelt skal statueres, avgjørende at avgrensningen av gruppen av potensielle skadelidte skjer etter nøyaktige og velbegrunnede kriterier. Ved en slik avgrensning kan problemet med ubegrenset ansvar unngås. For eksempel ble det for "accountants" uttalt i *White v. Guarente*, (1977) 43 N.Y.2d 356, 361, 401 N.Y.S.2d 474, 372 N.E.2d 315 at de kunne bli ansvarlig overfor personer som tilhørte en "... known group possessed of vested rights, marked by a definable limit and made up of certain components."

Hvor stor vekt det skal tillegges dette avgrensningsmomentet bør vurderes i forhold til den konkrete sak. Det kan dog tenkes typetilfeller hvor dette moment ikke vil avgrense ansvar i tilsvarende utstrekning som andre. I *Prosser and Keeton On the law of torts* s. 747 fremheves det at en rekke saker hvor det er idømt ansvar etter informasjonsansvaret, omhandler "surveyors" og "abstractors". På tilsvarende måte som for takstmenn, vil i utgangspunktet det totale omfanget av ansvaret for "surveyors" og "abstractors" som regel begrenses til verdien av den omtvistede eiendom. Med andre ord vil som regel den relevante vurderingen i slike tilfeller dreie seg om begrensningen av gruppen av skadelidte. Ved spørsmål om ansvar for "accountants", er imidlertid omfanget ikke på tilsvarende naturlige måte avgrenset. Det kvantitative omfanget av skadelidte kan derfor i slike typetilfeller ha større vekt.

Dersom det kan statueres et "special relationship" mellom avgiver av informasjonen og skadelidte taler dette for ansvar. Det kreves imidlertid en del før et slikt "special relationship" kan anses å foreligge. I *Van Dinter v. Orr*, (2006) 157 Wash.2d 329, 138 P.3d 608, 609 eksemplifiseres det hvilke forhold som kan føre til "special relationship".

I dommen retter kjøper av en ikke utbygget tomt krav mot selger med flere, for å ikke ha informert om at det ved senere utbygging av tomten kunne påløpe "capital facilities rate" til kloakk. Kjøper fikk ikke medhold da det ikke forelå "special relationship". Det uttales at

---

⁶² Se oppgavens s. 37.

omstendigheter som kan medføre et slikt forhold for eksempel er ”quasi-fiduciary relationship”. Et slikt forhold er for eksempel tillitsforholdet mellom advokat og klient eller mellom direktører for aksjeselskaper og aksjonærene.⁶³ Videre kan ”special relationship” oppstå hvor skadelidte stoler på avgivers spesialiserte og kvalifiserte kunnskap, hvor avgiver har en lovpålagt plikt til å formidle informasjonen eller i visse særlige tilfeller om avgiver er klar over informasjon som ikke er lett å avdekke for skadelidte selv. I dette tilfelle forelå det ikke noe slikt forhold. Kjøper var klar over at det nylig var lagt anlegg for kloakk og de kunne lett ha fått klarhet i om det ville påløpe slik avgift ved utbygging av tomten. Skadelidte fikk derfor ikke medhold i sitt krav.

Vurderingen etter informasjonsansvaret er som nevnt en helhetsvurdering. Det vil derfor naturligvis være en sammenheng mellom de relevante faktorer. Faktorene nevnt under punkt 2.3.1 og 2.3.2 vil dermed kunne spille inn ved vurderingen av om det foreligger ”special relationship”.

Selv om det kan foreligge ”special relationship” må uansett de alminnelige erstatningsvilkår være oppfylt, herunder må også det økonomiske tapet være ”foreseeable”. En dom som belyser dette er *Allstate Ins. v. Tenant Screening Serv.*, (1996) 140 Or.App.41, 914 P.2d 16, 19, 20. I dette tilfelle hadde en utleier av leiligheter engasjert et selskap til å finne en sikkerhetsvakt. Dette selskapet foretok ikke tilstrekkelig grundig undersøkelser av personen de anbefalte. På bakgrunn av selskapets informasjon ansatte utleier en person, uten å bli informert om personens tidligere kriminelle rulleblad. Sikkerhetsvakten voldtok senere en leietaker og leietakeren gikk til erstatningskrav og vant frem overfor utleier. Forsikrings-selskapet til utleier rettet så krav mot selskapet som hadde gitt den mangelfulle informasjonen om sikkerhetsvakten, men vant ikke frem da det ut fra forholdene ikke var forutberegnelig at sikkerhetsvakten skulle begå voldtekt, selv om han hadde et kriminelt rulleblad for vold, samt ordensforstyrrelse.

---

⁶³ Se f.eks *Whipp v. Iverson* (1969), 43 Wis.2d 166, 170, 168 N.W.2d 201 om ”duty of care”.

2.3.4 Profesjonsutøverens tilknytning til den tapsbringende transaksjon

Spørsmålet er hvor strenge krav kan det stilles til at As informasjon er ment for den spesifikke transaksjonen mellom B og C eller en tilsvarende transaksjon.

Utgangspunktet er at profesjonsutøveren er ansvarlig for den transaksjon som på forhånd var klart for han, eller fremsto for ham som en sannsynlig mulighet, ville bli gjennomført med grunnlag i hans informasjon. Dersom det på den annen side ikke var grunnlag for å forutse at informasjonen ville bli brukt til en av et mangfold av ulike potensiell transaksjoner, vil han ikke kunne holdes ansvarlig, jf *Ultramares Corp. v. Touche, Niven & Co (1931)*.

Dersom en revisor sertifiserer en bedrifts regnskap, under den forutsetning at bedriften skulle ta opp et lån på kr. 100.000,-, vil muligens ikke et lån på kr. 200.000,- medføre at transaksjonen skal anses som en annen type transaksjon. Dersom lånet derimot ble på kr. 5.000.000,-, kunne lånets størrelse i seg selv tale for at transaksjonen måtte anses som en annen type, enn den som var forutsetningen for informasjonen. En slik endring kan også innebære et annet formål for lånet, for eksempel lån til løpende kostnader i motsetning til lån for oppkjøp eller dekking av store underskudd. Selv om det fremdeles er snakk om samme type transaksjon, låneopptagelse, kan også et endret formål for lånet kunne ha relevans i vurderingen om informasjonen var ment for den aktuelle type transaksjon.

Selv om en profesjonsutøver skal opptre i henhold til alminnelige krav etter profesjonens norm, vil det allikevel måtte stilles økende krav til profesjonsutøverens aktsomhet og kompetanse ettersom omfanget eller innholdet av en transaksjon blir av meget større verdi eller betydning. Videre er det klart at flere typer transaksjoner, kan anses å omfattes av den type transaksjon som informasjonen var ment for. Her må man se hen til de konkrete forhold i det enkelte tilfelle.

Profesjonsutøverens forhold til den konkrete transaksjon vil i det følgende belyses med to amerikanske dommer. I den første dommen, *New York Title & Mortgage Co. v. Hutton* (1934), 63 U.S.App.D.C. 266, 71 F.2d 989, hadde selskapene A og B inngått en samarbeidsavtale. En person ansatt hos A sendte, i egenskap av sin stilling i selskap A, et anbefalingsbrev til selskap B. Brevet fremstilte selskap B positivt og anbefalte selskapets *produkter*. Hensikten var således at selskap B skulle omsette mer i sin forretningsvirksomhet, som igjen vil gagne samarbeidet mellom de to selskaper. Dette brevet ble, uten avgivers vitende, brukt av selskap B som grunnlag og argumentasjon for salg av *aksjer* i selskap B. En utenforstående dame bygde på brevet og kjøpte aksjer. Avgiver av brevet kunne ikke holdes ansvarlig for hennes tap ved aksjeinvestering, da formålet for brevet fra avgivers side, fremsto som et anbefalingsbrev av selskapets produkt og ikke for økonomisk investering i selskapets aksjer.

Dersom skadelidte i dette tilfelle istedenfor skulle ha bygd på brevet som et anbefalingsbrev for selskapets produkt, og deretter kjøpt selskapets produkt, ville det ha vært større grunnlag for å holde avgiver av brevet ansvarlig.⁶⁴ Selskapets produkt var en form for eiendomsforsikring (title insurance).

Den andre dommen som belyser forholdet mellom den avgitte informasjon og den spesifikke transaksjonen den er ment å motivere til eller gi grunnlag for er *Greenville Nat. Bank v. National Hardwood Co.* (1928), 241 Mich. 524, 217 N.W. 786. I denne saken hadde det på tilsvarende måte, som i forrige dom, blitt avgitt et anbefalingsbrev. Skadelidte hadde fått kjennskap til brevets innhold, selv om brevet på ingen måte var ment for skadelidte eller skadelidtes gruppe. Adressaten for brevet var forskjellige aksjemeglere, i forbindelse med en utstedelse av nye aksjer. Hensikten med brevet var å øke omsetningen av aksjer fra brevets adressater. Det sentrale spørsmålet var hvem skadevolder søkte å influere ved deres avgivelse av informasjonen.⁶⁵ Om skadelidte tilhørte gruppen av potensielle brukere av informasjonen kunne de holde skadevolder ansvarlig. Skadelidte

---

⁶⁴ Jf. Restatements (Second) of Torts § 552 kommentar, illustrasjon 13.

⁶⁵ Se tilsvarende *Hindman v. First National Bank (C.C.A.)* (1902) 112 F. 931, 57 L.R.A 108.

tilhørte imidlertid ikke den aktuelle gruppe og fikk ikke medhold i sitt krav. Et annet moment var at skadelidte verken hadde kjøpt aksjene av firmaet som brevet roste eller av adressatene for brevet, men derimot av tredjemann på det åpne markedet en god stund senere. Domstolen uttrykte at det ikke noe absolutt krav til at skadelidte skal ha kjøpt aksjene av noen av de parter som avgir eller videreformidler informasjonen, men at det vil være større grunnlag for å ilegge ansvar dersom skadelidte har kjøpt aksjene av disse.

2.4 Typer av profesjoner

Det neste spørsmålet er hvilke profesjoner som har blitt rammet av informasjonsansvaret i USA.

Følgende profesjoner er i USA funnet å kunne omfattes av informasjonsansvaret: advokater, ”abstractor of title”, diverse typer av ingeniører, revisorer og regnskapsførere, telegraf selskap, børstelegraftjeneste, eiendomsmeglere, lege m.fl. Såfremt profesjonsutøveren på en eller annen måte formidler informasjon, og man i form av sin stilling forventes å yte en ytelse av en viss kvalitet som kan gi begrunnede og berettigete forventninger til informasjonen, hvor det kan oppstå et ”special relationship”, kan man i USA risikere å bli holdt ansvarlig etter informasjonsansvaret.

Da vurderingsnormen i hovedsak vil fremstå likt i norsk rett som i amerikansk rett, kan således de samme profesjoner også rammes etter norsk rett. Det er imidlertid en del forskjeller fra Norge og norsk rett til USA og amerikansk rett, som vil medføre at ikke alle typetilfeller som er rammet i amerikansk rett vil ha noe motstykke i norsk rett. Det kan være forskjellige årsaker til det, men i hvert fall to hovedårsaker står særlig frem. For det første kan det omfatte profesjoner som vi ikke har i Norge. For det andre kan profesjonens ansvar til dels være mer lovregulert i norsk rett enn i amerikansk.

2.5 Bevisbyrden

Ved sammensatte partsforhold kan det oppstå vanskelige bevismessige spørsmål.

Spørsmålet er hvem som har bevisbyrden for at de faktiske forhold for ansvar foreligger.

Det klare utgangspunkt i erstatningsretten er det er skadelidte som må bevise det faktum som gjør at skaden er voldt ved en uaktsom handling.⁶⁶

På den annen side er det ikke noe prinsipielt i veien for at domstolen også utenfor lovbestemte tilfelle kan tillegge skadevolderen bevisbyrden for at han ikke har utvist uaktsomhet.⁶⁷

Ved mangelfull informasjon blir vurderingen som oftest objektiv. Spørsmålet kan da stilles som om profesjonsutøveren ut i fra profesjonens bransjenorm og de konkrete forhold opptrådte tilstrekkelig klandreverdige når han ikke avdekket riktig informasjon.

Ved uriktig informasjon blir vurderingen noe annerledes. Tilfelle er da ofte at profesjonsutøveren faktisk sitter inne med den korrekte informasjon, men av en eller annen grunn ikke videreformidler den korrekt. Ved slike tilfelle kan det være vanskelig for skadelidte å kunne bevise at profesjonsutøveren har utvist uaktsomhet.

Det må som hovedregel kunne forventes at profesjonsutøveren vil være den med høyest faglig kompetanse ved et slikt erstatningstilfelle. Uavhengig av type profesjon må det videre forventes at profesjonsutøveren skal være fullt faglig oppdatert innenfor sin profesjon. Kunnskapsnivået til profesjonsutøveren bør vurderes ut fra en faglig objektiv profesjonsnorm. At profesjonsutøveren gir skadelidte berettigete og begrunnede

---

⁶⁶ Jf. Peter Lødrup, *Lærebok i erstatningsrett* 5. utg. (Oslo 2008) s. 138 og Hagstrøm, *Obligasjonsrett* s. 460.

⁶⁷ Se samme retning Lødrup op.cit. s. 138.

forventninger ved sin stilling, samt at profesjonsutøveren er nærmest til å redegjøre for sin opptreden taler for at profesjonsutøveren bør ha bevisbyrden for at han ikke uaktsomt har avgitt feilaktig informasjon.

3 Tilgrensede spørsmål

3.1 Det offentliges ansvar for uriktig eller mangelfull informasjon

I amerikansk rett følger det en særlig regel om rekkevidden av et offentlig organs informasjonsansvar av Restatement (Second) of Torts § 552 tredje ledd.

“(3) The liability of one who is under a public duty to give the information extends to loss suffered by any of the class of persons for whose benefit the duty is created, in any of the transactions in which it is intended to protect them.”

Regelen medfører et unntak fra regelen om ansvarets rekkevidde etter annet ledd.⁶⁸

Offentlige organer, eller andre profesjonsutøvere, som opptrer under en ”public duty” kan dermed bli ansvarlig overfor en utvidet gruppe av skadelidte.

Her kan profesjonsutøveren bli ansvarlig etter informasjonsansvaret, dersom profesjonsutøveren er pålagt en ”public duty” til å utgi eller på annen måte videreformidle informasjon. Under denne regelen kan man holdes ansvarlig overfor enhver skadelidte som tilhører den gruppen av personer som informasjonen er rettet mot, og generelt for enhver transaksjon som informasjonen søker å gi grunnlag for.

---

⁶⁸ Se Restatements (Second) of Torts § 552 kommentar, “comment on subsection (3)”.

De typiske situasjoner hvor et slikt ansvar kan oppstå er for eksempel for hvor den offentlige ansatte, i kraft av sin stilling, har påtatt seg å formidle visse typer av informasjon. Eksempelvis kan nevnes "recording clerks", hvis plikt er å utgi sertifiserte kopier av "records" som er under deres kontroll, "notary public" som skal sertifisere riktig persons underskrift, "county tax clerk" som skal bekrefte at skatter og avgifter på en persons eiendommer er betalt eller for eksempel en statlig matkontrollør som stempler et dårlig parti kjøtt som kvalitet A. Dette ansvaret kan også omfatte bedrifter som etter lov er pålagt å utgi tilsvarende informasjon. Ansvaret begrenses som utgangspunkt til bare å omfatte den gruppe av personer som den offentlig ansatte skal hjelpe eller yte informasjon til. For eksempel vil en "state insurance commissioner", som har til oppgave å verifisere forsikringsselskapenes finansielle tilstand, slik at kjøpere av forsikring også kan få forsikringsdekning i fremtiden, bare være ansvarlig overfor den gruppe han skal "bistå", som i dette tilfelle er kjøpere av forsikring.⁶⁹

4 Avsluttende bemerkning

Den prinsipiell betydning av Rt. 2008 s. 1078 er at vurderingsnormen for informasjonsansvaret angis på generelt grunnlag. Som det fremgår er vurderingen sammensatt, hvor en rekke momenter kan spille inn avhengig av de konkrete forhold. Dommen har dermed høy rettskildeværdi for informasjonsansvar for takstmenn. Videre kan dommen, ved at den oppstiller en generell vurderingsnorm, også ha rettskildeværdi for informasjonsansvaret som sådan. Selv om de amerikanske dommer, som normen bygger på, i utgangspunktet ikke kan tillegges noen rettskildemessig verdi for løsningen etter norsk rett, kan de på den annen side tjene som bakgrunnsteppe for eksemplifisering av relevante momenter og typetilfeller.

---

⁶⁹ Se op.cit. "comment on subsection (3)".

Den praktiske betydning av Rt. 2008 s. 1078 er at ansvarsforsikringsselskaper kan rette direktekrav uavhengig av forsikringstakers rettsstilling.⁷⁰ Videre slår dommen fast at takstmenn i alle fall kan holdes ansvarlig i et tilsvarende tilfelle som dette, noe som vil medføre at takstmennenes aktsomhet skjerpes, som igjen kan føre til at færre uaktsomme feil oppstår. Utover overnevnte vil den økonomiske konsekvens mest sannsynlig bli at takstmennenes forsikringspremie vil øke, som følge av endring av risikovurderingen i forsikringspremien som følge av et større ansvar. Takstmenn generelt kan få høyere forsikringspremier, som de igjen vil velte over på deres kontraktsparter i størst mulig utstrekning. Med andre ord vil kostnaden for selgere og eiere av hus for å få huset taksert øke, som avhengig av markedet vil bli fordelt mellom selger og eventuelt kjøper av eiendommen.

Avslutningsvis kan det bemerkes at, sett bort fra særlige rettsregler i amerikansk rett som kan spille inn på vurderingen, herunder blant annet "privity of contract", ser det ut til å være store likhetstrekk mellom relevante momenter etter amerikansk rett, og de momenter som allerede før Rt. 2008 s. 1078 ble ansett som relevante for vurdering etter informasjonsansvar i norsk rett. På denne bakgrunn kan de ovenfor nevnte amerikanske dommer gi et utdypende bakgrunnsteppe for vurderingen etter norsk rett.

---

⁷⁰ Per M. Ristvedt, "Informasjonsansvarsdommen – en ny rettstilstand for ansvarsforsikringsselskaperenes krav", *Lov og rett*, 2008 nr. 10, s. 579-595 (s. 592 og 593).

Referanser

Litteratur

- Farnsworth, E. Allan, *An introduction to the Legal System of the United States*, 3. utgave ((New York 1996)
- Hagstrøm, Viggo, ”Informasjonsansvar – om villedning av annen enn kontraktspart” I: *Tidsskrift for Rettsvitenskap*, 1989 s. 196-220
- Hagstrøm, Viggo, (i samarbeid med Aarbakke, Magnus), *Obligasjonsrett* (Oslo 2003)
- Keeton, W. Page og Prosser, William L, *Prosser and Keeton on the law of torts*, 5. utgave (St. Paul, Minnesota 1984)
- Kleineman, Jan, *Ren förmögenhetskada: särskilt vid vilseledande av annan än kontraktspart* (Stockholm 1987)
- Lødrup, Peter, *Lærebok i erstatningsrett*, 4. utgave (Oslo 1999)
- Lødrup, Peter, *Lærebok i erstatningsrett*, 5. utgave (Oslo 2008)
- Ristvedt, Per M, ”Informasjonsansvarsdommen – en ny rettsstilstand for ansvarsforsikringssekskapenes krav” I: *Lov og rett*, 2008 nr. 10 s. 579-595

- Tørum, Amund Bjøranger, *Direktekrav : særlig om direktekrav ved kjøp, tilvirkning og entrepriser. Formuerettslige analyser i komparativ belysning* (Oslo 2007)

Domsregister

Norsk Retstidende

- Rt. 1915. s. 122
- Rt. 1926 s. 919
- Rt. 1931 s. 146
- Rt. 1962 s. 193
- Rt. 1973 s. 1268
- Rt.1981 s. 462
- Rt. 1988 s. 7
- Rt. 1988 s 440
- Rt 1995 s. 1350
- Rt. 2008 s. 1078

Underrettsavgjørelser

- RG 1980 s. 437
- RG 1982 s. 832
- Gulating lagmannsrett 2006-02-02 (LG-2004-77251)

Amerikanske dommer⁷¹

- Allstate Ins. v. Tenant Screening Serv. (1996), 140 Or.App.41, 914 P.2d 16, 19, 20
- Biakanja v. Irving (1958) 49 Cal.2d 647, 320 P.2d 16, 65 A.L.R.2d 1358
- Blank v. Kaitz (1966), 350 Mass. 779, 216 N.E.2d 110
- Courteen Seed Co. v. Hong Kong & Shanghai Banking Corporation (1927), 245 N.Y. 377, 381, 157 N.E. 272, 273, 56 A.L.R. 1186
- Craig v. Everett M. Brooks Co. (1967), 351 Mass. 497, 222 N.E.2d 752
- Curry v. Journal Pub. Co. (1937), 41 N.M. 318, 68 P.2d 168
- Daniel v. Dow Jones & Co. (1987), Inc., 137 Misc.2d, 94, 520 N.Y.S2d 334, 336, 338
- Demuth Dev. Corp. v. Merck & Co. (1977), 432 F.Supp. 990
- Doyle v. Chatham & Phenix Natl. Bank (1930), 253 N.Y. 369, 377, 171 N.E. 574
- Ellis v. Newbrough (1891), 6 N.M. 181, 27 P. 490
- Equitable Bldg. & Loan Ass'n v. Bank of Commerce & Trust Co. (1907), 118 Tenn. 678, 102 S.W. 901
- Farnsworth v. Duffner (1891), 142 U.S. 43, 12 S.Ct. 164, 35 Led. 931
- First Equity v. Standard & Poor's Corp. (1987), 670 F.Supp. 115, 117-118
- Ginsburg v. Agora, Inc. (1995), 915 F.Supp. 733, 734, 738, 739
- Glanzer v. Shepard (1922), 233 N.Y. 236, 238, 135 N.E. 275, 23 A.L.R. 1425
- Granberg v. Turnham (1958), 166 Cal.App.2d 390, 333 P.2d 423
- Greenville Nat. Bank v. National Hardwood Co. (1928), 241 Mich. 524, 217 N.W. 786
- H.Hirschberg Optical Co. v. Michaelson, (1901), 1 Neb., Unof., 137, 95 N.W. 461

---

⁷¹ Innhentet i perioden januar 2009 til og med 23. april 2009 fra den nettbaserte databasen "Westlaw International", Restatement of the Law – Torts, Restatement (Second) of Torts § 552 (1977) med kommentarer (www.westlawinternational.com.)

- Hindman v. First National Bank (C.C.A.) (1902) 112 F. 931, 57 L.R.A 108
- Holt v. Kolker (1948), 189 Md. 636, 57 A.2d 287
- Howell v. Betts (1962), 211 Tenn. 134, 362 S.W.2d 924
- International Products Co. v. Erie R.R. Co. (1927), 244 N.Y. 331, 155 N.E. 662, 56 A.L.R 1377
- Jaillet v. Cashman (1923), 235 N.Y. 511, 139 N.E. 714
- Kent v. Bartlett (1975), 49 Cal.App.3d 724, 122 Cal.Rptr. 615
- Lucas v. Hamm (1961) 56 A.C. 604, 609, 15 Cal.Rptr. 821, 823, 364 P.2d 685, 687
- MacKown v. Illinois Pub. & Printing Co. (1937), 289 Ill.App. 59, 6 N.E.2d 526
- M. Miller Co. v. Central Contra Costa Sanitary District (1961), 198 Cal.App.2d 305, 18 Cal.Rptr. 13
- Nevada Nat. v. Gold Star Meat Co. (1966), 89 Nev. 427, 514 P.2d 110
- New York Title & Mortgage Co. v. Hutton (1934), 63 U.S.App.D.C. 266, 71 F.2d 989
- O'Connor v. Ludlam (2. Cir.1937), 92 F.2d 50
- Rempel v. Nationwide Life Ins. Co. (1977), 471 Pa. 404, 370 A.2d 366
- Renn v. Provident Trust Co. of Philadelphia (1938), 328 Pa. 481, 196 A. 8
- Reynolds v. Murphy (2006), 188 S.W.3d 252, 265
- Rosenthal v. Blum (Tex.Civ.App. 1975), 529 S.W.2d 102
- Rozny v. Marnul (1969), 43 Ill.2d 54, 250 N.E.2d 656
- Ryan v. Kanne (Iowa 1969), 170 N.W.2d 395
- Schweiger v. Loewi & Co., Inc. (1974), 65 Wis.2d 56, 221 N.W.2d 882
- Simone v. Mckee (1956), 142 Cal.App.2d 307, 313, 298 P.2d 667, 671
- Tartere v. Palumbo (1970), 224 Tenn. 262, 453 S.W.2d 780
- Texas Tunneling Co. v. City of Chattanooga (6. Cir.1964), 329 F.2d 402
- Ultramares Corp. v. Touche, Niven & Co. (1931), 255 N.Y. 170, 174 N.E. 441
- Van Dinter v. Orr (2006), 157 Wash.2d 329, 138 P.3d 608, 609
- Warshauer v. Bauer Construction co. (1960), 179 Cal.App .2d 44, 49, 3 Cal.Rptr. 570, 573

- Washington & Berkeley Bridge Co. v. Pennsylvania Steel Co. (4. Cir.1915), 226 F. 169
- Whipp v. Iverson (1969), 43 Wis.2d 166, 170, 168 N.W.2d 201
- White v. Guarente (1977), 43 N.Y.2d 356, 361, 401 N.Y.S.2d 474, 372 N.E.2d 315
- Wolfskehl v. Western Union Tel. Co., 46 Hun 542

Engelske dommer

- Caparo Industries Plc. v. Dickman [1990] 2 A. C. 605
- Hedley Byrne and Co. Ltd v. Heller and Partners Ltd [1964] A.C. 465

Lovregister

Lov 3. juli 1992 nr 93 om avhending av fast eiendom

Lov 22. mai 1902 nr. 10 om straff

Lov 14. juni 1985. nr 77 plan og bygningsloven

Restatement of the Law – Restatement (Second) of Torts (1977)